Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Diplomová práce

15. září 2005

Josef Balín

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Diplomová práce

Téma: Rozhodčí řízení v České republice

15.září 2005

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Smolík, PhD.

Diplomant: Josef Balín

U Čedíku 772

33901 Klatovy IV.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že tuto diplomovou práci jsem zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svoji práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Obsah

1. Úvod.....7

2. Formy řešení sporů.....7

3. Charakter rozhodčího řízení.....9

4. Současná právní úprava rozhodčího řízení.....11

5. Rozhodčí smlouva.....13

5. 1. Pojem a druhy.....13

5. 2. Předmět.....15

5. 3. Forma.....17

5. 4. Obsah.....18

5. 5. Procesní účinky.....19

5. 6. Zánik.....19

6. Rozhodci.....20

6. 1. Předpoklady výkonu funkce rozhodce.....20

6. 2. Povinnosti a práva rozhodců.....26

7. Stálé rozhodčí soudy.....28

7. 1. Obecně ke stálým rozhodčím soudům.....28

7. 2. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.....30

7. 3. Burzovní rozhodčí soudy.....33

7. 3. 1.Burzovní rozhodčí soud při burze cenných papírů Praha, a.s. 33

7. 3. 2. Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno.....33

8. Rozhodčí řízení.....34

8. 1. Zásady.....34

8. 2. Předmět a subjekty.....36

8. 3. Zahájení.....37

8. 4. Průběh.....43

8. 5. Rozhodnutí.....48

8. 6. Přezkoumání rozhodčího nálezu.....54

9. Zrušení rozhodčího nálezu soudem.....55

10. Zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.....58

11. K rozhodčímu řízení s mezinárodním prvkem.....60

12. Pomocná a kontrolní funkce soudu.....64

13. Závěr.....66

14. Poznámky.....68

15. Prameny.....72

15. 1. Právní předpisy.....72

15. 2. Seznam literatury.....73

1. Úvod

Dne 1. ledna 1995 nabyl účinnosti zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen ZRŘ), který nově upravil zejména problematiku rozhodčího řízení – významného procesního institutu běžně využívaného vyspělými státy. Tento institut byl u nás zákonem č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů (ZMO), redukován pouze na oblast mezinárodních obchodních vztahů. Na následujících stranách se pokouším elementárním způsobem popsat rozhodčí řízení v České republice. Literaturu a právní předpisy z nichž jsem čerpal uvádím na závěr. Jsem si vědom, že řadu otázek a problémů, na které jsem v průběhu psaní této práce narazil, jsem pouze nastínil. V původní představě jsem zamýšlel vypracovat i kapitoly „Historický vývoj rozhodčího řízení" a samostatnou část věnovanou pouze elektronickému způsobu řešení sporů. Konečná verze obsahuje jen nástin historie Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře a Agrární komoře České republiky, resp. on – line řízení v souvislosti s některými instituty.

2. Formy řešení sporů

Dojde-li mezi dvěma subjekty k rozporu jejich názorů ohledně plnění předpisů hmotného práva, hovoříme o neshodě mezi dvěma subjekty. V právním smyslu jde o neshodu až při střetu dvou kontradiktorních právních názorů subjektu téhož právního vztahu, v němž jde o rozsah vzájemných oprávnění a povinností. Jde o neshodu ve

sféře hmotného práva, kterou lze vyřešit i vzájemnou dohodou stran. O spor v právním smyslu jde tehdy, není-li neshoda odstraněna a rozporný nárok je uplatněn u orgánu způsobilého jej projednat. O sporu tedy hovoříme až ve sféře procesu (řízení). [1]

Neshody a spory, označované souhrnně jako konflikty, můžeme řešit buď cestou soudní, anebo mimosoudní, kdy hovoříme o tzv. alternativním řešení sporů.

Řešení soukromoprávních sporů před řádnými soudy, tj. civilní proces soudní, můžeme vymezit jako postup (především) soudů, jehož účelem je autoritativně poskytovat ochranu subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům. Soudy v něm vystupují jako mocenské orgány státu, tj. jsou oprávněny si plnění uložených povinností vynutit.

Alternativní způsoby řešení sporů (tzv. ADR, resp. Alternative Dispute Resolution) jsou postaveny na soukromé bázi – jejich základem i úspěšným výsledkem je smlouva (výsledná smlouva stanoví způsob řešení či vyřešení sporu). Osoby projednávající spor často nemají rozhodovací pravomoci a jejich „rozhodnutí" tudíž nemají účinky pravomocného rozhodnutí soudu.

Obecně jsou vymezovány tři typy alternativních způsobů řešení sporů, v nichž rozhodující subjekt vystupuje jako:

1. Prostředník (potom hovoříme o konciliaci, mediaci či smírčím řízení), jenž ovlivňuje subjekty, aby dospěly k dohodě (smíru). Prostředník je tedy nestranným subjektem s přesvědčovacími schopnostmi, s předpoklady pro nalezení konstruktivního řešení (nemusí být v souladu s právem), mající důvěru sporných subjektů. Nemá pravomoc vydat závazné rozhodnutí.
2. Rozhodce, který se snaží nalézt řešení zkoumáním skutečnosti sporu. Je

nestrannou autoritou, jež neusiluje o kompromis, ale o rozhodnutí ve prospěch jednoho či druhého subjektu sporu.

3. Administrátor, který neříká, kdo je, či není správné, ale na základě existujících předpisů dospívá k novému závěru. Administrátor může prosazovat své vlastní nebo společenské zájmy a je u něho nutná podmínka moci, kde je obtížné spojit orientace na cíl s projevem nestrannosti.[2]

V mezinárodním obchodním styku jsou využívány i další formy, respektive jejich nejrůznější kombinace.

Konflikty se v předsporovém stadiu řeší cestou hmotněprávní nebo procesněprávní prevence (tzv. předcházení sporům), a to zpravidla prostředníkem, kterým může být jak fyzická osoba, tak orgán státní správy či soud. Ve sporovém stádiu jsou nejčastěji řešeny prostředníkem a rozhodcem, výjimečně administrátorem.

3. Charakter rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je specifickým druhem civilního procesu. Vyznačuje se neformálním projednáváním a rozhodováním určitých soukromoprávních sporů nestátními orgány, tj. soukromými subjekty – rozhodci ad hoc nebo stálými rozhodčími soudy. Jejich rozhodnutí mají účinky pravomocného rozsudku, jsou tedy vykonatelná.

Samotný charakter rozhodčího řízení se vyvíjel a dnes je možno vysledovat tři, resp. čtyři základní teorie. Jednak teorie smluvní, která vychází z toho, že základem

pravomoci rozhodců k projednání a rozhodnuti sporu je výlučně smlouva. Naproti tomu jurisdikční teorie považuje rozhodčí řízení za řízení sporné a rozhodci vykonávající svou pravomoc tím, že řeší spor nalézáním práva na základě pravomoci delegované státem, a nikoli dohodou stran. Rozhodčí nález je pak chápán jako autoritativní rozhodnutí. Další teorií, jež nalézá své východisko v pravomoci rozhodců, založené smlouvou, avšak v autonomii rozhodců jako subjektů pověřených nalézáním práva, je teorií smíšenou. Poslední – autonomní teorie - odmítá předchozí a chápe rozhodčí řízení jako celek, jako řízení sui generis.[3]

Soudnictví je jednou z funkcí státu. Ten ji realizuje svými orgány – nestrannými a nezávislými soudy. Část oprávnění daných soudcům stát často svěřuje i jiným subjektům. Pokud jsou jimi nestátní orgány, označujeme je jako rozhodčí orgány a řízení před nimi jako řízení rozhodčí. V rozhodčím řízení tedy dochází na základě smlouvy k přenesení pravomoci k projednávání a rozhodování určitých sporů ze soudů, do jejichž pravomoci jinak patří (§ 7 OSŘ) na rozhodce nebo rozhodčí soudy. Ty představují, respektive vytvářejí rozhodčí soudnictví jako státem organizované prosazování práva před nestátními orgány.[4] Nejde o specifické soukromé soudnictví, neboť mezi rozhodčími orgány a obecnými soudy existují úzké vazby, na jejichž základě je rozhodům poskytována právní pomoc a realizovány ty procení úkony, které rozhodci nemohou bez prostředků mocenského donucení vykonat. Vzhledem k této skutečnosti můžeme rozhodčí orgány zařadit do veřejnoprávního systému soudnictví, tj. do státního monopolu na zajišťováním právní ochrany, který není existencí rozhodčích orgánů prolomen. Rozhodčí řízení je tedy součástí státního systému ochrany práv a oprávněných zájmů fyzických i právnických osob, neboť stát toto soudnictví znal a začal jeho řádné fungování zajišťovat.

Úzké vazby mezi rozhodčím řízením a řízením soudním, jakožto druhy civilního procesu, jsou dány následujícími aspekty:

1. poskytují ochranu soukromoprávním vztahům,

2. pro rozhodčí řízení je příznačný spor o právo, jenž je typický i pro sporné řízení soudní,

3. základní zásady rozhodčího řízení se až na některé výjimky uplatňují i ve sporném řízení soudním,

4. právní úprava rozhodčího řízení výslovně zakotvuje pro řízení před rozhodci přiměřené užití OSŘ, nestanoví-li ZRŘ jinak,

5. ZRŘ počítá s poskytováním právní pomoci a realizaci některých procesních úkonů v rozhodčím řízení obecnými soudy,

6. státní soudy vykonávají kontrolu nad řádným průběhem rozhodčího řízení.

Na druhé straně mezi těmito způsoby řešení soukromoprávních sporů existují podstatné rozdíly, které z nich činí samostatné, specifické alternativy, jak urovnat vzniklý spor.

4. Současná právní úprava rozhodčího řízení

Základním pramenem právní úpravy rozhodčího řízení v České republice je již výše zmíněný zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (ZRŘ). Vzhledem k ust. § 30 tohoto zákona je možné jako podpůrný pramen uvést občanský soudní řád (zákon č. 99/1963) v platném znění (OSŘ).

Souvisejícími právními předpisy jsou:

1. zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů,ve znění pozdějších předpisů,

2. zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů,

3. zákon č. 301/1992 Sb. o Hospodářské komoře, České republiky a Agrární komoře České republiky,

4. zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslově komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky,

5. Řád, Státut a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Dále je Česká republiky vázána celou řadou mezinárodních smluv upravujících problematiku rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem. Je třeba upozornit zejména na:

1. Protokol o doložkách o rozsudí č. 191/1931 Sb.

2. Úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků č. 192/1931 Sb.

3. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 74/1995 Sb.,

4. Evropská úmluva o obchodní arbitráži publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb.,

5.Úmluva o civilním řízení publikovaná vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 72/1966 Sb.

6. Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států publikovaná ve sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb.

Nakonec bych se chtěl zmínit o tom, že Komise OSN pro mezinárodní právo

obchodní (UNCITRAL) v rámci své činnosti vypracovává texty dokumentů, který jsou v mezinárodním obchodním styku doporučovány stranám k aplikaci při uzavírání závazkových smluv. V oblasti mezinárodní obchodní arbitráže mohou české subjekty aplikovat Rozhodčí pravidla UNCITRAL či Smírčí pravidla UNCITRAL. Dále UNCITRAL vypracovává tzv. vzorové zákony, jež mohou být použity při tvorbě vnitrostátních právních předpisů. Text Vzorového zákona UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži, jehož konečné znění bylo schváleno 21. června 1985 ve Vídni, byl použit při legislativní přípravě zákona č. 216/1994 Sb.

5. Rozhodčí smlouva

5. 1 Pojem a druhy

Podmínkou zakládající pravomoc rozhodců projednat a rozhodnout jim předložený spor je jednak přípustnost projednání takového sporu v řízení před rozhodci (arbitrabilita sporu) a jednak projev vůle subjektů v podobě rozhodčí smlouvy – dohody, podle níž má o majetkových sporech mezi nimi rozhodovat jeden nebo více rozhodů, popř. stálý rozhodčí soud. Tím jsou již vzniklé anebo v budoucnosti vzniknuvší spory vyloučeny z pravomoci obecných soudů, do jejichž pravomoci by jinak patřily. Rozhodčí smlouva suspenduje právo domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu dle čl. 36 odst. 1 LPS

Z výše uvedeného vyplývají následující druhy rozhodčích smluv

1. smlouva o rozhodci – uzavírá se v okamžiku, kdy již mezi stranami vznikl konkrétní spor. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je oproti řízení před

řádnými soudy rychlejší a (a tudíž pro dlužníka méně výhodnější, neboť věřitel má velmi brzy k dispozici vykonatelné rozhodnutí), není dlužník často ochoten ji v tomto okamžiku uzavřít. Proto se v praxi nejčastěji uzavírá

2. rozhodčí doložka – uzavírá se v době, ve které ještě mezi stranami žádný konflikt neexistuje. Týká se všech sporů, které by v budoucnu mohly vzniknout z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů. Zpravidla bývá jedním z ustanovení závazkové smlouvy (proto doložka).
3. pro úplnost uvádím ještě jako samostatný typ rozhodčí smlouvy tzv. všeobecné ujednání neboli neomezený kompromis, jenž se vztahuje na všechny spory z vymezeného okruhu právních vztahů, ke kterým by mezi stranami mohlo v budoucnosti dojít.[5] Tj. jde o dohodu o tom, že všechny spory vzniklé mezi smluvními stranami v souvislosti s podnikáním, bez ohledu na to, o jakou smlouvu půjde, budou řešeny v rozhodčím řízení.[6] Jestliže se rozhodčí doložka vztahuje na jednu konkrétní smlouvu, neomezený kompromis se týká neurčitého počtu smluv.

Přestože je rozhodčí doložka součástí smlouvy hlavní, jíž je spravován příslušný právní vztah, je považována za smlouvu zcela samostatnou. Proto rozhodci mohou posoudit jak otázku platnosti dané doložky, tak spornou záležitost i po zániku hlavní smlouvy.

Pravomoc rozhodů se vztahuje (pokud není v rozhodčí smluvně uvedeno jinak) nejen na projednávání nároků vznikajících přímo z hlavní smlouvy, včetně otázky její platnosti, ale i na projednávání nároků s ní souvisejících (§ 2 odst. 4 ZRŘ) – např. na

náhradu škody, na vydání bezdůvodného obohacení apod., anebo ji nahrazujících – např. z narovnání, popř. i nároků z jiného právního vztahu uplatňovaných k vzájemnému započtení (pouze do výše uznané rozhodce, jejichž pravomoc není vyloučena smlouvou hlavní, rozhodčí či mezinárodní a pouze pokud je kompenzace podle rozhodného hmotného práva přípustná).

Rozhodčí smlouvu může uzavřít každý, kdo je nadán právní subjektivitou, tzn. že má způsobilost k uzavření smlouvy, která v podstatě odpovídá způsobilosti být účastníkem řízení a způsobilosti procesní podle OSŘ. U cizích státních příslušníků se tato způsobilost posuzuje podle jejich personálního statutu (lex patriae). Podle ust. § 49 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (ZMPS) postačí, má-li cizinec procesní způsobilost podle práva českého (což platí i pro cizí právnické osoby). Naproti tomu u způsobilosti být účastníkem řízení nelze u cizinců ani podpůrně použít našeho práva. Zmocněnec musí mít k uzavření smlouvy zvláštní plnou moc. Nestačí procesní plná moc, ani plná moc generální nebo ke speciálnímu soudnímu jednání.[7]

5.2 Předmět rozhodčí smlouvy

Předmět rozhodčí smlouvy je vymezen v ust. § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ. Pozitivně jej lze vymezit jako majetkový spor, o němž by byl oprávněn jednat a rozhodovat obecný soud (kdyby nebyla jeho pravomoc vyloučena rozhodčí smlouvou) a o němž by mohly smluvní strany uzavřít podle OSŘ smír.

Podle ust. § 7 odst. 1 OSŘ v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, a z obchodních vztahu , pokud je podle zákona neprojednávají a

nerozhodují o nich jiné orgány. Z toho vyplývá, že předmětem smlouvy nemusí být pouze majetkový spor vzniknuvší v mezinárodním obchodním styku, jak tomu bylo podle dřívější právní úpravy (§ 2 ZMO).

Pojem majetkový spor nedefinuje ani ZRŘ, ani OSŘ. Obecně bychom jej mohli vymezit jako spor z majetkového (soukromoprávního) vztahu, na základě něhož došlo nebo má dojít za úplatu k převodu věcného, závazkového nebo jiného práva nebo majetkové hodnoty (např. know – how), dále z majetkového vztahu, jehož předmětem je koupě najaté věci, využitá práva nebo jiné majetkové hodnoty. Může jít dále o majetkový vztah vznikající v souvislosti s některým z předchozích právních vztahů v důsledku jeho změny nebo zániku, anebo s ohledem na neplatnost nebo odporovatelnost, popř. vznikající v odvislosti s jeho zajištěním, plněním nebo porušením povinnosti nebo uplatněním práv z toho plynoucích.[8] Dále sem můžeme zařadit i spory o majetkové určení, tj. o to, zda tu majetkový právní vztah je, či není. Zjednodušeně řečeno – jedná se o velmi Široký okruh sporů, jež mají majetkovou podstatu, resp. Mají odraz v majetkové sféře účastníků právního vztahu.[9]

Další podmínkou je, že musí jít o takový spor, ve kterém je dispozice se subjektivním právem zcela v rukou stran. Tedy o takový spor, v němž strany mohou o předmětu sporu uzavřít smír podle ust. § 99 OSŘ. Smír nemůže být uzavřen např. ve věcech osobního stavu, ve věcech, kterými by se obcházela kogentní právní úprava, a ve věcech, u nichž dispozice stran by byla v rozporu s právními předpisy.

Podle negativního vymezení nemohou být předmětem rozhodčí smlouvy spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí (např. z žaloby poddlužnické podle ust. § 292 OSŘ, z žaloby excindační podle ust. § 267 OSŘ nebo z návrhu na zastavení

výkonu rozhodnutí podle ust. § 268 odst. 1 písm. g) a h) OSŘ. Ty náležejí do výlučné pravomoci soudů, neboť jejich výsledek ovlivňuje průběh i výsledek exekučního řízení. Dále jsou do výlučné pravomoci soudů svěřeny spory, které jsou vyvolány prováděním konkursu nebo vyrovnání (podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů – ZKV).

5.3 Forma rozhodčí smlouvy

Formě rozhodčí smlouvy se věnuje ust. § 3 ZRŘ. Z důvodu právní jistoty stran vyžaduje dodržení písemné formy, a to pod sankcí neplatnosti rozhodčí smlouvy. Ta je uzavřena písemně i tehdy, je-li sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky umožňujícími zachycení obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly. Rozhodčí smlouva může být uzavřena elektronickou cestou jak za použití elektronického podpisu tak bez něj, jinými způsoby. (Identifikovat osobu smluvní strany lze i pomocí elektronické adresy, z níž byla akceptace návrhu smlouvy zveřejněné na webových stránkách odeslána, podpůrně lze uvést i způsob platby.[10]

Právní úprava částečně upouští od formalismu v případě rozhodčí doložky – pokud tvoří součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, postačí z hlediska dodržení písemné formy, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy (např. plněním či jiným faktický jednáním).

Pro úplnost dodávám, že otázku platnosti rozhodčí smlouvy zkoumá buď rozhodce podle ust. § 15 odst. 1 a 2 ZRŘ, nebo soud. Soud v případě, že spor bude u

něj zahájen, ačkoli jeho projednání bylo svěřeno rozhodčí smlouvou rozhodcům, a že sporná strana vznese nejpozději při prvním úkonu ve věci samé námitku nedostatku pravomoci. Uzná-li soud tuto námitku za platnou, zastaví řízení, ledaže by strany prohlásily, že na smlouvě netrvají. Soud dále projedná věc i tehdy, jestliže nemůže být podle našeho práva předmětem rozhodčí smlouvy, rozhodčí smlouva je neplatná či neexistuje, nebo jestliže její projednání v řízení před rozhodci přesahuje rámec jejich pravomoci, anebo rozhodčí soud odmítl se věcí zabývat (§ 106 odst. 1 OSŘ).

5.4 Obsah rozhodčí smlouvy

Obsahem rozhodčí smlouvy by obligatorně mělo být jednoznačné označení smluvních stran a sporné věci, popř. právního vztahu či okruhu právních vztahů, z nichž mohou spory vzniknout. Dále musí smlouva obsahovat ujednání o řešení sporů rozhodci nebo rozhodčím soudem. Fakultativně by se strany měly dohodnout na počtu a konkrétních osobách rozhodců či alespoň způsobu jejich určení, na místě a postupu vedení rozhodčího řízení, na hmotném právu, jenž bude pro spor tzv. právem rozhodným, na lhůtách, v nichž mají strany podat žalobu atd. Obsah v podstatě závisí na druhu rozhodčího řízení a na formě rozhodčí smlouvy. Nejjednodušší rozhodčí smlouva má formu rozhodčí doložky uzavřené ve prospěch institucionálního rozhodčího řízení – obsahuje pouze označení rozhodčího soudu oprávněného spor projednat a rozhodnout. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky doporučuje například takovéto znění rozhodčích doložek:

„Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou

rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho Řádu a Pravidel jedním (třemi) rozhodc(i)em."

Ve smlouvě o rozhodci bývá uvedeno jméno konkrétního rozhodce, což pro rozhodčí doložku není moc praktické – jmenovaný rozhodce může do zahájení rozhodčího řízení pozbýt způsobilosti pro výkon funkce rozhodce, zemřít či prostě přestat tuto funkci vykonávat. V rozhodčí smlouvě uzavřené pro rozhodčí řízení ad hoc je výhodné upravit všechny výše zmíněné fakultativní otázky.

5.5 Procesní účinky

Za nejdůležitější procení účinky platně uzavřené rozhodčí smlouvy bývá uváděna[11]:

1. derogace jurisdikce státních soudů – pokud by některá smluvní strana podala bez souhlasu druhé smluvní strany žalobu u obecného soudu, má druhá strana právo vznést námitku nedostatku jeho pravomoci,
2. vázanost právních nástupců smluvních stran (jak generálním, tak singulárních) rozhodčí smlouvou, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloučí (§ 2 odst. 5 ZRŘ).

5.6 Zánik rozhodčí smlouvy

K zániku rozhodčí smlouvy může dojít:

1. splněním jejího účelu, tj. vydáním rozhodčího nálezu, uzavřením smíru či zpětvzetím žaloby. Zde mohou nastat následující situace. Rozhodčí nález řeší celý

sporný případ, nebo jej řeší částečně a zbývající část je vyřešena smírem či vzdáním se nároku. Dále může být celý případ vyřešen zpětvzetím žaloby v důsledku vzdání se nároku spornou stranou nebo smíre.

2. dohodou smluvních stran o zrušení rozhodčí smlouvy nebo o zrušení hmotněprávního vztahu. V této souvislosti jsem se setkal se dvěma názory. Podle prvního[12] musí mít tato dohoda písemnou formu, neboť ji předepisuje ZRŘ i pro rozhodčí smlouvu. Podle druhého názoru zrušení rozhodčí smlouvy, popř. rozhodčí doložky písemnou formu nevyžaduje.[13] Podle mého mínění by byla vhodnější forma písemná – nejen s ohledem na ust. § 3 odst. 1 ZRŘ, ale i s ohledem na právní jistotu stran a na možnost předejít případným sporům.
3. uplynutím doby či splněním podmínky, jež byly dohodnuty. V praxi se takové rozhodčí smlouvy nevyskytují, neboť by mohla nastat situace, kdy by došlo ke sporu a k zahájení rozhodčího řízení, které by rozhodci museli zastavit pouze z důvodu např. uplynutí doby.
4. jestliže určený rozhodce svou funkci nepřijme nebo zvolený rozhodce zemře či pozbude způsobilosti tuto funkci vykonávat – tímto způsobem může zaniknout pouze smlouva o rozhodci pro rozhodčí řízení ad hod.
5. zrušením rozhodčího nález, kdy oprávnění k projednání a rozhodnutí věci přejde na řádný soud (§ 34 odst. 1 ZRŘ).

6. Rozhodci

6. 1. Předpoklady výkonu funkce rozhodce

Podle liberální úpravy ZRŘ může být rozhodcem jak občan České republiky, tak

cizinec. Z právní úpravy dále vyplývá, že jim může být pouze fyzická osoba. Nelze si tedy zvolit za rozhodce vědecký ústav, vysokou školu atd. Této podmínce naopak vyhovuje sjednání příslušnosti stálého rozhodčího soudu, byť je právnickou osobou.

Předpokladem pro výkon funkce rozhodce u občana České republiky je jeho zletilost a plná způsobilost k právním úkonům (§ 4 odst. 1 ZRŘ). Rozhodcem nemůže být ten, o němž to stanoví zvláštní předpis – např. soudci obecných soudů (§ 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů – ZSS), soudci Ústavního soudu České republiky (§ 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů – ZUS) či státní zástupce (§ 24 odst. 2 písm. e) zákona č. 14/2002 o státním zastupitelství). Ustanovení o neslučitelnosti funkce soudce a rozhodce se zdá nadbytečné a objevují se názory o nevhodnosti tohoto ustanovení, neboť kdo jiný než soudci by měli mít znalosti a zkušenosti nutné pro rozhodce.

Cizinec může být rozhodcem, jestliže je způsobilý k právním úkonům podle práva státu, jehož je příslušníkem (lex patiae). Postačí však, je-li způsobilý k právním úkonům podle práva našeho státu (§ 4 odst. 2 ZRŘ), tj. dovršil-li osmnáctého roku věku nebo nabyl-li pře dovršením tohoto věku zletilosti uzavřením manželství (§ 8 zákona č.l 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů – OZ).

Dalším předpokladem pro výkon této funkce je nestrannost a nezávislost rozhodce. Tento předpoklad vyplývá jak z mezinárodních instrumentů (např. z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z čl. 14 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských apolitických právech atd.), tak z ústavního pořádku České republiky (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). ZRŘ jej zakotvuje již v ust. § 1. Rozhodcem nemůže být sama sporná strana či její právní

zástupce. Určité „spojení" se stranou, která ho jmenovala se projevuje v tom, že za tuto stranu dbá o dodržování procesních pravidel a je tedy spíše jakýmsi garantem dodržovaní procesních práv strany, která ho jmenovala.[14] Nestrannost je tedy vyloučena podjatostí rozhodce – stavem, ve kterém je rozhodce osobně zainteresován na průběhu a výsledku řízení, a to buď na základě osobních vztahů k účastníkům řízení a jejich zástupcem, nebo na základě poměru k projednávané věci. Důvod pro vyloučení rozhodce kvůli nedostatku jeho nestrannosti nelze spatřovat jen ve skutečnosti, jestliže tentýž rozhodce vyjádřil svůj právní názor na obdobnou věc při rozhodování v jiném sporu, byť v tomto jiném sporu byli identičtí účastníci a rovněž předmět sporu byl ve svém základu shodný, tj. předmětem sporu byl shodný právní vztah.[15] Podjatost by byla ve smyslu ust. § 31 písm. c) ZRŘ důvodem pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. A proto ust. § 8 ZRŘ zakotvuje povinnost toho, kdo má být určen nebo jmenován rozhodcem, bez odkladu oznámit stranám nebo soudu všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, pro něž by byl vyloučen. Pokud vyjdou najevo výše zmíněné okolnosti u již určeného nebo jmenovaného rozhodce, je tento rozhodce povinen se své funkce vzdát, (§ 12 odst. 1 ZRŘ). Nevzdá-li se, bude vyloučen na základě dohody stran či rozhodnutí soudu (§ 11 a § 12 odst. 2 ZRŘ).

Aby konkrétní osoba byla oprávněna jako rozhodce spor projednat a rozhodnout, musí být za rozhodce v rozhodčí smlouvě, popř. být rozhodcem jmenována a poté musí tuto funkce přijmout.

K přijetí funkce rozhodce nesmí být nikdo donucován (§ 5 odst. 1 ZRŘ). Jestliže rozhodce funkci přijme (což musí učinit písemně - receptum arbitrii), je povinen ji vykonávat v souladu se ZRŘ a dalšími předpisy, popř. také podle zásad spravedlnosti

(§ 25 odst. 3 ZRŘ) – je tedy vázán k výkonu funkce rozhodce až okamžikem přijetí, nikoli okamžikem jmenování. Rozhodce se může přijaté funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran (§ 5 odst. 3 ZRŘ), a to až do vydání rozhodčího nálezu s účinky ex nunc. Závažnost důvodů se posuzuje podle konkrétní situace. Důvod k odstoupení může spočívat jak v objektivních (živelná pohroma), tak subjektivních (nemoc, úmrtí člena rodiny) příčinách.

Podle ust. § 7 odst. 1 ZRŘ má rozhodčí smlouva zpravidla určit počet i osoby rozhodců, anebo alespoň stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny (zde je stanoven kogentní požadavek, jehož nedodržení je sankcionováno neplatností rozhodčí smlouvy, aby konečný počet rozhodců byl lichý a takovéto ujednání je ve smlouvě považováno za podstatné). Ve většině případů se jedná o jediného rozhodce nebo o senát složený ze tří rozhodců. Neobsahuje-li rozhodčí smlouva takovéto ustanovení, jmenuje každý strana jednoho rozhodce a ti volí rozhodce předsedajícího. Zákon tedy odlišuje určení a jmenování. Určení je ujednání smluvních stran o osobách a počtu rozhodců obsažené v rozhodčí smluvně, kdežto jmenování je skutečné ustavení konkrétní osoby rozhodcem podle podmínek rozhodčí smlouvy v řízení ad hod nebo podle řádku stálého rozhodčího soudu. Zásada „každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce" platí doslovně pouze pro rozhodčí smlouvy uzavřené dvěma subjekty[16], neboť pod pojmem strana je třeba chápat nikoli smluvní, ale spornou stranu, tedy stranu žalovanou a žalující. Právo jmenovat jednoho rozhodce mají společně subjekty vystupující jako strana žalovaná, druhý rozhodce je jmenován subjekty na straně žalující. Z toho vyplývá, že spor bude podle ust. § 7 odst. 2 ZRŘ rozhodován vždy třemi rozhodci, pokud nebude v rozhodčí smlouvě stanoven jiný počet rozhodců. Také Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České

republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR) se v ust. § 3 odst. 2 přidržuje zásady rozhodování sporů rozhodčím senátem složeným ze tří rozhodců nebo pokud se na tom strany dohodly, jediným rozhodcem.

Jestliže rozhodce nebyl podle rozhodčí smlouvy jmenován, anebo nemohou-li se již jmenovaní rozhodci dohodnout na osobě předsedajícího rozhodce, uplatní se institut náhradního jmenování (§ 9 odst. 1 a 2 ZRŘ). Toto jmenování provádí soud, pokud se strany nedohodly jinak. Namísto soudu si strany mohou ujednat tzv. orgán pro náhradní jmenování, jímž může být jak určitá instituce nebo osoba zastávající konkrétní funkci, tak osoba jmenovitě stranami určená.[17] Návrh může soudu podat kterákoliv strana nebo kterýkoliv ze jmenovaných rozhodců. V praxi návrh na jmenování rozhodce podává strana, která má zájem na náhradním jmenování za stranu, jež nejmenovala rozhodce ve stanovené lhůtě. Ta je uvedena v rozhodčí smlouvě. Pokud není, platí pořádková zákonná lhůta třiceti dnů od doručení výzvy druhé straně. Stejná lhůta je podpůrně stanovena i pro dohodu již jmenovaných rozhodů o předsedajícím rozhodci, avšak ZRŘ se nezmiňuje, od kdy tato lhůta běží. Logicky by měla běžet od okamžiku doručení návrhu na osobu rozhodce, jenž předkládá jeden rozhodce druhému.

Obdobný postup platí při náhradním jmenování za rozhodce, který s své funkce vzdal (ať již „dobrovolně" podle ust. § 5 odst. 3, nebo „povinně" podle ust. § 12 odst. 1 ZRŘ), nebo ji nemůže vykonávat (např. v případě úmrtí rozhodce).

S otázkou jmenování a vyloučení rozhodců soudem souvisí část VI. ZRŘ upravující věcnou a místní příslušnost soudů. Podle ust. § 41 je k řízení v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu (tj. § 9 OSŘ), kdyby nebylo rozhodčí smlouvy. Místní příslušnost (§ 43) se

řídí místem konání rozhodčího řízení (nekoná-li se v tuzemsku, spor projedná soud, který by byl místně příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy) nebo místem sídla či bydliště navrhovatele anebo odpůrce, nelze-li v tuzemsku zjistit místní příslušnost soudu (platí pouze pro řízení podle ust. § 9 a § 12 odst. 2 ZRŘ). Příslušný soud rozhoduje v nesporném řízení, aniž by musel nařídit ústní jednání.[18] Při jmenování rozhodce anebo předsedajícího rozhodce přihlíží k předpokladům pro jeho nezávislé a nestranné rozhodování (§ 10 odst. 1 ZRŘ), přičemž je povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než mu byly navrženy účastníky řízení (§ 120 odst. 2 OSŘ). I takto jmenovaný rozhodce není povinen funkci přijmout, může se ji vzdát či strana může proti němu vznést námitku podjatosti. Soud potom musí vydat nové rozhodnutí o jmenování jiného rozhodce.

Z výše uvedených předpokladů pro výkon funkce rozhodce vyplývá, že při respektování ust. § 4 odst. 1 a 2 ZRŘ může být rozhodcem prakticky kdokoliv, protože ZRŘ nevyžaduje ani bezúhonnost či právnické vzdělání, ani registraci v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky, jak to předpokládal vládní návrh ZRŘ.[19] Tato liberální úprava je odrazem zásady, že strany svěřují rozhodnutí sporu osobám, které mají jejich důvěru. U institucionálního rozhodčího řízení je již určitá „kvalifikace" vyžadována. Např. podle čl. IV Statutu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR může být na listinu rozhodců zapsána osoba, který si svou činnosti osvojila způsobilost pro funkci rozhodce a jejichž vědomosti a zkušenosti včetně znalosti práva ve spojení s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce. Dále rozhodcem může být pouze osoba, které strany důvěřují, že posoudí poctivě, odborně a správně jejich spor. A správně znamená, že rozhodce bude znát platné právo vztahující s na jejich případ. Činnost

rozhodce není podnikáním ani závislou činností. Příjem rozhodce je považován za příjem ze samostatné výdělečné činnosti, byť se o samostatnou výdělečnou činnost nejedná.

6. 2. Povinnosti a práva rozhodců

Základní povinnosti rozhodce je povinnost náležitě provést rozhodčí řízení. V zahraniční praxi je zastáván názor, že tuto povinnost nelze přímo vynucovat soukromoprávní žalobou, připouští se však možnost uplatnění náhrady škody poškozenou stranou, a to i za nesprávný postup rozhodce v daném řízení i za vadný rozhodčí nález v případě hrubého zavinění rozhodce.[20]

S výše zmíněnou povinností souvisí povinnost rozhodce být objektivní. Ohrožení nebo porušení objektivity rozhodce je důvodem pro jeho vyloučení.

Ust. § 6 odst. 1 ZRŘ stanovuje pro rozhodce povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem této funkce. Tato povinnost je obdobou stejné povinnosti uložené soudcům (§ 81 ZSS a § 5 ZUS) a mj. se opírá o zásadu neveřejnosti rozhodčího řízení. Povinnost mlčení u rozhodců je však třeba posuzovat šířeji, právě s ohledem na neveřejnost rozhodčího řízení. Mlčenlivosti mohou být rozhodci zproštěni jen na základě společné vůle všech sporných stran. Ta může být z vážných důvodů (př. informace o průběhu řízení může být významná pro rozhodování soudu o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 ZRŘ) nahrazena rozhodnutím předsedy okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště, nebo rozhodnutím předsedy Obvodního soudu pro Prahu 1, jestliže má rozhodce bydliště mimo území České republiky (§ 6 odst. 2 ZRŘ). Naproti tomu

ani stranám, ani jiným osobám, které se za účastníky zúčastnily rozhodčího řízení, nelze zabránit v tom, aby zveřejnily informace o průběhu či výsledku sporu nebo o stavu jeho projednávání. Rozhodci však nejsou oprávněni tyto třetími osobami zveřejněné informace jakkoli komentovat.[21]

Dále mají rozhodci tzv. vysvětlovací povinnost vůči stranám – zahrnuje pouze objasnění vnějšího stavu řízení a sdělení nejbližších kroků, které učiní.[22]

ZRŘ také zakotvuje povinnost rozhodců písemně vyhotovit a vlastnoručně podepsat rozhodčí nález (§ 25 odst. 1), přičemž postačí podpis většiny rozhodců, kteří spor projednali.

Poslední je tzv. vyúčtovací povinnost, jež se vztahuje na použití složených peněžitých záloh.

Na druhé straně mají rozhodci oprávnění projednat a rozhodnout spor mezi stranami rozhodčí smlouvy či právo na finanční odměnu za činnost rozhodce, jejíž předpoklady a výši by měla stanovit rozhodčí smlouva, protože ZRŘ o této otázce mlčí. Dohadování o výši odměny odpadá v případě institucionálního rozhodčího řízení, ve kterém musí strany respektovat pravidla o nákladech a sazebník nákladů (jenž tvoří zpravidla nedílnou součást pravidel) příslušného rozhodčího soudu. V praxi často rozhodčí smlouvy odkazují na Pravidla o nákladech Rozhodčího soudu při HK a AK ČR, přestože nezakládají jeho pravomoc k projednání a rozhodnutí sporu. Stany by se ale měly uvědomit, že jeho Sazebník zohledňuje činnost sekretariátu Rozhodčího soudu, i skutečnost, že rozhodují zpravidla tři rozhodci.[23] Poplatek zde činní 3% z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 7000 Kč. Horní hranice je stanovena 1 mil Kč. Pokud rozhodčí smlouva tuto otázku neupravuje, mají rozhodci nárok na odměnu přiměřenou. Rozhodčí pravidla UNCITRAL doporučují

v čl. 39 odst. 1 přihlédnout k hodnotě předmětu sporu, složitosti případu, k času, který rozhodci sporu věnovali a dalším rozhodným okolnostem. Dál je třeba zohlednit i tu skutečnost, že rozhodčí řízení je podstatně rychlejší než řízení soudní. Proto by s výše poplatků z rozhodčí řízení měla pohybovat nad výši poplatků soudních.

Nárok rozhodů na odměnu má soukromoprávní povahu, tj. může být uplatněn a vymáhán jen na základě žaloby v nalézacím, popř. exekučním řízení před řádným soudem.

Konečně jsou rozhodci oprávněni požadovat od stran složení přiměřených záloh (pokud tak stanoví rozhodčí smlouva) a v případě jejich nesložení řízení zastavit. Po skončení rozhodčího řízení s tyto zálohy vyúčtují.

7. Stálé rozhodčí soudy

7. 1. Obecně ke stálým rozhodčím soudům

ZRŘ pojem stálý rozhodčí soud nedefinuje. Můžeme jej vymezit jako soukromoprávní subjekt, instituci organizačně a administrativně zabezpečující činnost rozhodců, jimž výlučně přísluší vlastní projednávání a rozhodování sporů krytých rozhodčí smlouvou (doložkou) ve prospěch stálého rozhodčího soudu. Výraz „stálý" zdůrazňuje rozdíl oproti rozhodcům rozhodujícím spory v rozhodčím řízení ad hoc (případ od případu). Institucionalizované rozhodčí řízení má oproti řízení ad hoc nesporné výhody. K těm patří především to, že strany nemusí sjednat podrobný postup pro řízení v rozhodčí smlouvě. Stálý rozhodčí soud disponuje nejen

odpovídajícím technickým zázemím nýbrž i školeným personálem orientujícím se v záležitostech rozhodčího řízení. V neposlední řadě má institucionalizovaný rozhodčí soud možnost přimět (vyškrtnutí z listiny rozhodců) rozhodce k aktivnímu postupu v řízení.

Charakteristickým znakem stálého rozhodčího soudu dále je ,že má vlastní statut a sídlo, že má statutární orgán jednající jeho jménem a že vydává řád upravující řízení před tímto rozhodčím soudem včetně nákladů rozhodčího řízení. Tyto charakteristické rysy vyplývají z oprávnění, jež stálému rozhodčímu soudu zákon výslovně přiznává (§ 13 odst. 2) a z nichž vyplývá právní subjektivita stálého rozhodčího soudu.[24] Přestože rozhodčí soudy existují při různých hospodářských obchodních a jiných komorách, jsou na nich nezávislé a jsou s nimi obvykle spojeny jen tím, že jim tito zřizovatelé poskytují místo a dohodnuté služby.

Ust. § 13 odst. 1 ZRŘ stanoví, že stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona. Dodnes byly vyhlášeny tři zákony zřizující stálý rozhodčí soud – zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách a zákon ČNR č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, všechny ve znění pozdějších předpisů.

Pro postavení stálých rozhodčích soudů má klíčový význam již výše zmíněné ust. § 13 odst. 2 ZRŘ, podle něhož mají tyto soudy právo vydávat ve formě podzákonných norem své statuty a řády. Výkon tohoto práva není vázán na dohodu, projednání či souhlas orgánu státu. Autonomní povaha statutů a řádů je omezena povinností rozhodčích soudů uveřejnit je v Obchodním věstníku. Zákon dále demonstrativně vyjmenovává otázky, jež mohou být ve statutech a řádech upraveny – mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet a mohou výběr rozhodců vázat

na seznam vedený u rozhodčího soudu. Rovněž mohou ručit způsob řízení a rozhodování, stanovit pravidla o nákladech řízení a odměňování rozhodců a upravit i jiné otázky související s činností rozhodčího soudu.

Z ust. § 13 odst. 3 ZRŘ vyplývá, že příslušnost rozhodčího soudu je podmíněna dohodou stran a že závaznost statutu a řádu (platných v době zahájení řízení před stálým rozhodčím soudem) je dána pouze tehdy, jestliže strany neujednaly v rozhodčí smlouvě něco jiného. Podle působnosti můžeme rozdělit stálé rozhodčí soudy na rozhodčí soudy s obecnou působností, které jsou oprávněny rozhodovat jakékoli soukromoprávní spory majetkové povahy a specializované rozhodčí soudy k rozhodování konkrétních typů právních vztahů. K těm prvním patří např. Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR, k těm druhým Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů, a.s..

Stálé rozhodčí soudy jsou povinny po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezu uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení (§ 29 odst. 1 ZRŘ). Naproti tomu rozhodci jsou povinni do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení (§ 29 odst. 2 věta první ZRŘ)

7. 2. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky[25]

Tento rozhodčí soud byl zřízen jako Rozhodčí soud Československé obchodní a průmyslové komory (dále jen Rozhodčí soud ČSOPK) výnosem Ministerstva

zahraničního obchodu ze dne 27. května 1949, kterým byl vydán jeho Státu a Řád. Teprve v roce 1980 bylo jeho postavení upraveno zákonem, a to zákonem č. 42/1980 Sb., o hospodářských stycích se zahraničním. Po přijetí zákona č. 216/1994 Sb. přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou ČR, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona ČNR č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, ve znění zákona č. 121/1993 Sb. Podle tohoto zákona se Rozhodčí soud ČSOPK dnem účinnosti zákona (tj. 1.1.1995) stává Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR, Předsednictvo dosavadního Rozhodčího soudu ČSSOPK, Předsednictvem Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR (dále jen předsednictvo). Statut a Řád Rozhodčího soudu ČSOPK (vyhláška č. 14/1988 Sb., kterou se vyhlašuje Řád Rozhodčího soudu ČSOPK, ve znění pozdějších předpisů) je Statutem a Řádem Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR (Statut a Řád) atd. Smyslem této konstrukce bylo zachovat kontinuitu dřívějšího Rozhodčího soudu, neboť v jeho prospěch byly uzavřeny stovky rozhodčích doložek a diskontinuita by mohla vést k popření jejich platnosti. Nejedná se však o plnohodnotné právní nástupnictví dané právnické osoby nýbrž o kontinuitu rozhodčích smluv.

Rozhodčí soud ČSOPK byl zřízen k rozhodování sporů o majetkových nárocích vzniklých pouze v mezinárodním obchodním styku, dále obligatorně řešil občanskoprávní spory vznikající ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce mezi některými státy RVHP. Dnešní Rozhodčí soud je v č. I jeho Statutu definován jako nezávislý orgán pro rozhodování majetkových sporů nezávislými rozhodci podle předpisů o rozhodčím řízení (tj. podle zákona č. 216/1994 Sb.).

Rozhodčí soud s skládá z předsednictva Rozhodčího soudu, rozhodců a tajemníka Rozhodčího soudu (čl. II Statutu).

Předsednictvo je devítičlenné (skládá se z předsedy, místopředsedů a ostatních členů), řídí Rozhodčí soud, vykonává úkony svěřené mu Statutem a Řádem a všechny další úkony, které patří do pravomoci Rozhodčího soudu a které současně nepřísluší jeho předsedovi, rozhodcům či tajemníkovi. Dále dohlíží na řádný chod rozhodčího řízení a prostřednictvím sekretariátu obstarává veškerou agendu spojenou s činností této instituce.

Rozhodci jsou vedle své rozhodovací pravomoci oprávněni předkládat předsednictvu náměty a návrhy týkající se rozhodčího řízení, účastnit s plenárního zasedání (konference) rozhodců atd. Jejich oprávnění a povinnosti najdeme v ZRŘ a ve Statutu a Řádu Rozhodčího soudu.

Tajemník organizuje činnost Rozhodčího soudu a plní úkoly, jimiž je pověřen Řádem nebo předsednictvem (čl. VI Statutu). Dále organizuje i agendu spojenou s touto činností, ze které je pro vlastní rozhodčí řízení nedůležitější péče o řádné vyhotovení rozhodnutí a o úschovu písemností a podepisování doložek o nabytí právní moci rozhodnutí. Může se zúčastnit všech ústních jednání před rozhodci.

Další organizační záležitosti reguluje Statut, řízení před Rozhodčím soudem dva Řády (otázky v nich neupravené se řídí ZRŘ). Jeden pro mezinárodní spory a druhý – tuzemský řád. K němu byl vydán dodatek pro rozhodování sporů on-line. Řízení pak probíhá výlučně v elektronické podobě. Přílohou Řádu jsou Pravidla o nákladech rozhodčího řízení, jejichž nedílnou součástí je Sazebník nákladů rozhodčího řízení.

Rozhodčí soud při HK a AK ČR dosahuje v současnosti velkých úspěchů. Rád bych zmínil například ten fakt, že sdružení EURid, které bylo v roce 2003 vybráno

Evropskou komisí pro správu domén EU, ho určilo jako evropské rozhodčí sudiště pro spory o doménová jména .eu.[26]

7. 3. Burzovní rozhodčí soudy

7. 3. 1.Burzovní rozhodčí soud při burze cenných papírů Praha, a.s.

Podle zákona č. 214/1992 Sb. o burze cenných papírů, ve znění pozdějších předpisů, burzovní komora původně zřídila rozhodčí soud[27] k rozhodování sporů z burzovních obchodů, tj. k rozhodování sporů jen z těch burzovních obchodů, které byly uzavřeny na burze cenných papírů. Později byla jeho pravomoc rozšířena na rozhodování sporů z obchodů s investičními instrumenty. Podmínkou jeho pravomoci je samozřejmě platná rozhodčí smlouva uzavřená v jeho prospěch. Pro řízení před tímto soudem se použije zákona č. 216/1994 Sb. Podle § 30 odst. 3 zákona č. 214/1994 Sb. právo z burzovního obchodu musí být uplatněno u burzovního rozhodčího soudu do sedmi dnů ode dne, kdy burzovní obchod byl nebo měl být plněn. Právo neuplatněné v této době zaniká.

7. 3. 2. Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno

U tohoto rozhodčího soudu (zřízen zákonem č. 229/1992 Sb. o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů) se projednávají a rozhodují spory z obchodů uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hradec Králové, jakož i spory z mimoburzovních obchodů v oblasti komodit obchodovaných na těchto burzách.

8. Rozhodčí řízení

8. 1. Zásady

Základní zásady rozhodčího řízení do značné míry odpovídají základním zásadám soudního řízení sporného.

Ust. § 1 ZRŘ zakotvuje zásadu nestrannosti a nezávislosti rozhodce, která je zaručena institutem vzdání se funkce rozhodce z důvodu podjatosti a institutem vyloučení (viz. výše).

Rozhodčí řízení je plně ovládáno zásadou dispoziční (tj. možností stran disponovat jak řízením, tak předmětem sporu). Dokazuje to ust. § 14 odst. 1 ZRŘ, podle něhož se rozhodčí řízení zahajuje pouze na základě žaloby podané některou ze sporných stran. Dále z uplatnění této zásady vyplývá, že žalobce může svou žalobu změnit nebo ji vzít zpět. Žalovaný může žalobcův nárok uznat a žalobce se může svého nároku vzdát. Žalovaný může podat tzv. protižalobu (někdy se hovoří též o námitce započtení) a konečně stany mohou během řízení uzavřít smír (§ 24 ZRŘ). Princip priority smírného vyřízení věci je někdy uváděn jako samostatná zásada rozhodčího řízení.[28]

Se zásadou dispoziční souvisí zásada projednací, podle níž se mají sporné strany postarat o skutkové podklady potřebné pro rozhodnutí věci. Rozhodci tedy vychází při zjišťování skutkového stavu z důkazů provedených na základě návrhů stran.

Princip rovnosti stran je v ZRŘ vyjádřen tak, že strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv (§ 18).

Procesní návrhy předkládané stranami ohledně vedení sporu/projednání věci musí

rozhodci posoudit z pohledu, zda je či není dostatečně prokázán skutkový stav umožňující rozhodnutí ve věci (srov. § 19 odst. 2 ZRŘ). Bylo – li například vyhověno návrhu jedné ze stran ohledně provedení důkazu znaleckým posudkem, musí být proti straně poskytnuta možnost vyjádřit se k osobě znalce, k otázkám položeným znalci, jakož i k výsledku znaleckého zkoumání, nemusí však být vyhověno protistraně ohledně návrhu na zpracování revizního znaleckého posudku, jestliže rozhodci dojdou k závěru, že pro správné a úplné zjištění skutkového stavu a posouzení všech skutkových a právních otázek není zapotřebí (zásada objektivní procesní pravdy).[29]

V rozhodčím řízení je modifikována zásada ústnosti, neboť strany si mohou dohodnout, že řízení bude písemné, tj. že spor bude rozhodnut pouze na základě jimi předložených písemností (§ 19 odst. 3 ZRŘ).

V rozhodčím řízení se uplatní i další zásady soudního řízení sporného (např. kontradiktornosti či volného hodnocení důkazů).

Za zásady charakteristické pouze pro rozhodčí řízení se považuje např. zásada neveřejnosti (§ 19 odst. 3 ZRŘ) nebo dobrovolnosti (§ 20 odst. 1 ZRŘ), podle níž mohou rozhodci vyslýchat strany, svědky a znalce, jestliže se k nim dobrovolně dostaví poskytnout výpověď. I jiné důkazy (např. ohledání předmětu) mohou rozhodci provádět jen tehdy, jsou-li jim dobrovolně poskytnuty.

Další specifickou zásadou je princip ekvity (§ 25 odst. 3 ZRŘ). Při projednávání a rozhodování sporné záležitosti se rozhodci řídí hmotným právem, které je pro ni rozhodné. Strany je mohou pověřit (a to výslovně), aby rozhodovali podle zásad spravedlnosti, tj. rozumného a spravedlivého uspořádání.

Zásada rychlosti a hospodárnosti řízení, jenž je pro rozhodčí řízení tak typická, ho odlišuje od řízení soudního a patří k jeho přednostem.

Za zásadu rozhodčího řízení bývá také uváděn princip priority dohody stran o postupu rozhodčího řízení (není-li tato dohoda uzavřena, postupují rozhodci způsobem, který považují za vhodný tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci - § 19 odst. 1 a 2 ZRŘ) či princip přiměřeného použití OSŘ na řízení před rozhodci, nestanoví-li ZRŘ jinak (§ 30).

8.2. Předmět a subjekty

Ust. § 1 ZRŘ vymezuje účel tohoto zákona jako rozhodování majetkových sporů a výkon rozhodčích nálezů, čímž v podstatě také vymezuje okruh věci, které mohou být projednávány a rozhodovány před rozhodci, tj. předmět rozhodčího řízení. Tím může být pouze majetkový spor, jenž je způsobilý být předmětem rozhodčí smlouvy (viz. výše).

Mezi subjekty rozhodčího řízení můžeme zařadit rozhodce, stálé rozhodčí soudy a sporné strany. Vzhledem k tomu, že problematice rozhodců a stálých rozhodčích soudů jsem se věnoval v samostatných kapitolách, následující text se bude týkat pouze sporných stran.

Spornými stranami jsou osoby, o jejichž právech a povinnostech se v rozhodčím řízení jedná, tj. subjekty, jež uzavřely rozhodčí smlouvu. Jak jsem se již zmínil, způsobilost uzavřít rozhodčí smlouvu odpovídá způsobilosti být účastníkem řízení a způsobilosti procení podle OSŘ. Jeho ust. § 19 přiznává způsobilost být účastníkem řízení především tomu, kdo je způsobilý mít práva a povinnosti, ust. § 20 váže

procesní způsobilost na způsobilost k právním úkonům. U cizinců se posuzují tyto subjektivní předpoklady podle práva jejich státu (§ 49 ZMPS – viz. výše).

Dále jsem v souvislosti se jmenováním rozhodců také uvedl, že sporné strany jsou v rozhodčím řízení vždy dvě (žalující a žalovaná), přičemž na obou může vystupovat i několik subjektů vytvářejících tzv. společenství účastníků v řízení, které se vzhledem k ust. § 30 ZRŘ (stejně jako obě „způsobilosti") posuzuje podle OSŘ (ust. § 91 odst. 1 upravuje společenství samostatné, ust. § 91 odst. 2 nerozlučné).

V rámci rozhodčího řízení může také dojít k tzv. vedlejšímu účastenství neboli vedlejší intervenci (§ 93 OSŘ), pokud vedlejší účastník prokáže právní zájem na výsledku řízení. Tento účastník může do rozhodčího řízení vstoupit buď z vlastního podnětu, nebo na nárvh některé ze sporných stran. Rozhodce jej do řízení nepřibere pouze k námitce sporné strany. Vedlejší účastník má v řízení stejná práva a povinnosti jako tzv. hlavní účastník, nemůže však disponovat řízením či jeho předmětem.

Pokud účastník rozhodčího řízení musí být při právních (a tedy i procesních) úkonech zastupován svým zákonným zástupcem, musí jím být zastoupen i v řízení před rozhodci (§ 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ). V tomto řízení je také připuštěno zastupování na základě plné moci.

8. 3. Zahájení

Podobně jako u soudního řízení sporného můžeme zahájení rozhodčího řízení vázat na splnění určitých procesních podmínek. Jednak musí být splněny určité předpoklady existující na straně rozhodců a jednak předpoklady, jež musí splňovat

sporné strany. Dále lze rozlišit věcné a negativní podmínky.

K předpokladům existujícím na straně rozhodců náleží jejich pravomoc a příslušnost projednat a rozhodnout spor. ZRŘ hovoří v ust. § 15 o pravomoci rozhodců, přičemž námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samé (§ 15 odst.2). Rozhodci nejsou povinni strany upozorňovat na možnost námitky nedostatku pravomoci. Pravomoc rozhodců (jakožto souhrn oprávnění a povinností jim přiznaných zákonem) je vymezena předmětem rozhodčí smlouvy (§ 2 odst. 1 a 2 ZRŘ). Pokud tedy rozhodčí řízení bylo zahájeno ve věci, která nemůže být předmětem rozhodčí smlouvy a náleží do výlučné pravomoci soudu, nemůže být tento nedostatek zhojen tím, že sporné strany nejpozději při prvním úkonu týkajícím se věci samé nevznesou námitku nedostatku pravomoci rozhodce. Naopak rozhodce je povinen zkoumat svou pravomoc kdykoliv v průběhu řízení. Proto lze usuzovat, že pojem „pravomoc", použitý v ust. § 15 odst. 2 ZRŘ, znamená obsahově totéž, co výraz „věcná příslušnost".[30] Konstatuje – li rozhodčí soud nedostatek své pravomoci, dochází ex lege k ukončení řízení. Formou rozhodnutí je zde usnesení.

Podmínkami, jež musí splňovat sporné strany, jsou již výše zmíněná způsobilost být účastníkem řízení, způsobilost procení a plná moc pro zástupce stran, která je vzhledem k ust. § 30 ZRŘ spravována příslušnými stanoveními OSŘ. Zatímco nedostatek způsobilosti být účastníkem rozhodčího řízení je důvodem pro jeho zastavení, nedostatek procesní způsobilosti a plně moci může být odstraněn.

Negativní podmínkou je překážka litispendence (zahájeného řízení) a překážka rei iudicatae (věci pravomocně rozhodnuté). Překážka litispendence brání tomu, aby rozhodčí řízení bylo zahájeno ve věci, která je již projednávána jiným rozhodcem či řádným soudem (§ 83 OSŘ). V této souvislosti musíme odlišovat situaci, kdy sporné strany v průběhu soudního řízení uzavřou ohledně soudem projednávané věci rozhodčí smlouvu a podají žalobu rozhodčímu soudu. Obecný soud v tomto případě nemůže v řízení pokračovat, neboť zanikla jeho věcná příslušnost. Překážka rei iudicatae znamená, že rozhodce nemůže projednávat věc, která již byla pravomocně rozhodnuta (§ 159 odst. 3 OSŘ). Tuto překážku nelze (na rozdíl od předchozí) odstranit.

Věcnou podmínkou je návrh na zahájení rozhodčího řízení a splnění poplatkové povinnosti. ZRŘ předpokládá zahájení rozhodčího řízení výlučně na základě podané žaloby (§ 14 odst. 1), jejíž náležitosti nijak nevymezuje. Je samozřejmé, že tato žaloba by měla obsahovat odkaz na rozhodčí smlouvu a vzhledem k ust. § 30 ZRŘ a ust. § 79 odst. 1 a 2 OSŘ označení rozhodců nebo stálého rozhodčího soudu, jimž je určena, označení sporných stran (včetně jejich zástupců) a označení sporné věci, označení místa řízení, bylo–li stranami ve smlouvě sjednáno, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů (listinné důkazy je navrhovatel povinen připojit) a žalobní petit, tj. čeho se navrhovatel domáhá. V obchodních věcech, které jsou nejčastěji předmětem rozhodčího řízení, by také měla obsahovat údaje potřebné k identifikaci právnické osoby a výpisy z obchodního rejstříku. Jako každé jiné podání musí být i tento návrh datován a podepsán (u právnické osoby statutárním zástupcem nebo prokuristou tak, jak je podepisování za právnickou osobu zapsáno v obchodním rejstříku). Řády rozhodčích soudů mohou stanovit další náležitosti,

např. hodnota předmětu sporu.

Vzhledem k tomu, že podle ust. § 14 odst. 1 ZRŘ je „rozhodčí řízení zahájeno dnem, kdy žaloba došla...", lze podle mého názoru návrh na zahájení rozhodčího řízení podat pouze písemně, popř. by se dalo uvažovat i o dálnopisu, telefaxu či jiné elektronické cestě (viz. Řád on–line). Nebylo–li v rozhodčí smlouvě sjednáno něco jiného, podává se žaloba v jazyce českém. Je však možné, aby si strany sjednaly v rozhodčí smlouvě jazyk odlišný od úředního, tj. českého.[31]

Návrh na zahájení rozhodčího řízení včetně dokladů a příloh je třeba předložit v tolika vyhotoveních, aby každý rozhodce měl k dispozici jedno neboť rozhodci zpravidla nesdílejí stejné pracoviště. Další vyhotovení musí obdržet strana žalovaná a v případě institucionálního rozhodčího řízení i rozhodčí soud jako součást centrální spisové dokumentace. Je možný i takový postup, kdy stejnopis žaloby s přílohami žalobce zašle přímo žalovanému, což uvede na vyhotoveních určených pro rozhodce. Žalobu je možné doručit poštou (doporučeně) nebo osobně, tj. poslem, který by si měl nechat potvrdit doručení na tzv. rubrice (první straně žaloby). Náhradní doručení je vyloučeno.

Žalobu je oprávněn podat pouze účastník, který uzavřel rozhodčí smlouvu, popř. jeho právní zástupce a to stálému rozhodčímu soudu v institucionálním rozhodčím řízení a předsedajícímu rozhodci v rozhodčím řízení ad hoc. V případě, že předsedající rozhodce není určen nebo jmenován, lze návrh podat kterémukoli již určenému nebo jmenovanému rozhodci (§ 14 odst. 2 ZRŘ). Stálý rozhodčí soud, přesedající rozhodce či rozhodce je povinen na žalobě vyznačit den, kdy mu došla (§ 14 odst. 3 ZRŘ), neboť tímto dnem je rozhodčí řízení zahájeno a nastávají důležité

právní účinky, jež odpovídají těm, které vyvolává žaloba podaná u obecného soudu (§ 14 odst. 1 ZRŘ).

Tyto právní účinky můžeme rozdělit na hmotněprávní a procesní. Hmotněprávní jsou vyjádřeny v ust. § 16 ZRŘ – uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v zákonem stanovené promlčecí nebo prekluzívní lhůtě, dochází ke stavení promlčecí lhůty a nemůže dojít k prekluzi (zániku práva). Účinky stavení promlčecí doby a zabránění vzniku prekluze nastanou, jen když vymáhání vede k úspěšnému výsledku. Tak tomu není v případě, kdy rozhodci rozhodnou, že nemají pravomoc projednat spor (§ 15 odst. 1 ZRŘ) nebo jestliže soud zruší rozhodčí nález (§ 31 a násl. ZRŘ). Takové rozhodnutí může být vydáno v době, kdy promlčecí nebo prekluzívní lhůta již uplynula, takže by nastalo promlčení nebo prekluze. Ust. § 16 ZRŘ umožňuje stranám (v praxi věřiteli) tomu zabránit – jestliže podá do třiceti dnů ode dne doručení rozhodnutí rozhodce u soudu nebo jiného příslušného orgánu (např. u jiného stálého rozhodčího soudu nebo u příslušného správního orgánu) žalobu nebo návrh na pokračování řízení, zůstávají účinky podané žaloby zachovány. Dojde-li k zastavení soudního řízení (§ 106 odst. 1 věta prvá OSŘ), poněvadž soud zjistil, že věc má být projednána v řízení před rozhodci a účastníci na rozhodčí smlouvě trvají, je věřitel chráněn obdobným způsobem. Podle ust. § 106 odst. 2 OSŘ zůstávají právní účinky návrhu zachovány, jestliže návrh na zahájení řízení před rozhodci je podán do třiceti dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení.

Procesněprávním účinkem zahájení rozhodčího řízení je vznik překážky litispendence a překážky perpetuatio fori a vznik povinnosti rozhodců provést řízení, která zahrnuje povinnost zkoumat splnění procesních podmínek a předpokladů práva

na žalobu.[32] K procesním podmínkám bych chtěl dodat, že neodstranitelný nebo neodstraněný nedostatek některé z nich je důvodem pro zastavení rozhodčího řízení nebo důvodem návrhu na zrušení rozhodčího nálezu či zastavení jeho nařízeného výkonu. V rámci předpokladů práva na žalobu rozhodci zkoumají, zda právo, o jehož ochranu se žádá nesměřuje k šikaně nebo ke zneužití vůči zájmům jiných, zda uplatněný nárok existuje, zda navrhovatel má právní zájem na poskytnutí procesní ochrany, popř. naléhavý právní zájem u tzv. určovacích žalob (§ 80 písm. c) OSŘ), zda soudní vymahatelnost neboli žalovatelnost není vyloučena zákonem (např. ust. § 455 odst. 2 OZ), či zda zanikla žalovatelnost nároku v případě vznesení námitky promlčení.

Zjistí-li příslušný rozhodčí orgán nedostatek některého z předpokladů žalobního práva, žalobu zamítne.

Poslední procesní podmínkou je splnění poplatkové povinnosti. V institucionálním rozhodčím řízení se výše poplatků stanovuje podle sazebníku nákladů příslušného rozhodčího soudu, který zpravidla vychází z hodnoty předmětu sporu. Placení poplatků je u jednotlivých rozhodčích soudů upraveno různě – u některých skládá žalobce určitou zálohu, u jiných platí celý poplatek najednou apod. Podle § 2 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR je poplatek povinen zaplatit žalobce při podáni žaloby. Dokud není zaplacen, žaloba se neprojednává. Není-li poplatek zaplacen ani v dodatečné lhůtě stanovené ve výzvě adresované žalobce, řízení se zastaví. V rozhodčím řízení ad hoc mohou rozhodci na základě rozhodčí smlouvy vázat projednání sporu na složení přiměřených záloh na odměnu a výdaje s tímto řízením spojené.

8. 4. Průběh

Po podání žaloby a jmenování rozhodce či ustavení rozhodčího senátu se v rámci přípravy projednávání rozhodci nejprve musí zabývá otázkou, zda je dána jejich pravomoc k projednání a rozhodnutí předmětného sporu. Ust. § 15 odst. 1 ZRŘ hovoří o oprávnění rozhodovat o své pravomoci, čímž vylučuje možné úvahy, zda v případě pochybnosti o pravomoci rozhodců nemá o ní rozhodnout soud. V rozhodčím řízení ad hoc posuzují tedy rozhodci svou pravomoc sami, v institucionálním rozhodčím řízení se touto otázkou nejčastěji zabývá některý z kolektivních orgánů rozhodčího soudu (prezidium, předsednictvo apod.). Při posuzování své pravomoci rozhodci zkoumají, zda rozhodčí smlouva vůbec existuje, zda existující rozhodčí smlouva je platná (tj. je v daném případě přípustná, srozumitelná, určitá atd.), zda všichni rozhodci byli řádně určeni a jmenováni a zda u všech řádně proběhlo přijetí funkce rozhodce. Dospějí-li rozhodci k závěru, že jejich pravomoc dána není, řízení usnesením zastaví. Rozhodnou-li o své pravomoci kladně, bude toto rozhodnutí součástí odůvodnění rozhodčího nálezu. Nejčastěji rozhodci o této otázce rozhodují na základě námitky nedostatku pravomoci vznesené žalovanou stranou. Tuto námitku, která se může zakládat na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, musí strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení týkajícím se věci samé. Námitku, že ve věci nebylo možné rozhodčí smlouvu uzavřít (tj. námitku nedostatku arbitrovatelnosti), může strana vznést kdykoli v průběhu řízení (§ 15 odst. 2 ZRŘ).

Z uvedeného vyplývá, že pokud rozhodci neodmítnou se věcí zabývat a strany nevznesou včas zmíněnou námitku, má se za to, že se strany mlčky podřídily pravomoci rozhodců.

Dále rozhodci při přípravě jednání uvědomí žalovaného o zahájení rozhodčího řízení. Současně mu stanoví lhůtu, ve které se má k žalobě písemně vyjádřit a doručit doklady, jichž se ve vyjádření dovolává. Jestliže je žalovanému obsílka doručena, odmítne ji převzít nebo si ji nevyzvedne, je učiněno zadost požadavku obsaženému v ust. § 18 ZRŘ (žalovanému je dána plná příležitost k uplatnění jeho práv) a rozhodci mohou věc projednat i rozhodnout.[33] Pokud je adresát – žalovaný neznámý, rozhodci sice ve věci jednat mohou, ale vzhledem k ust. § 18 by neměli vydat meritorní rozhodnutí. V tomto případě je vhodné jednání odročit a vyzvat žalobce, aby sdělil správnou adresu žalovaného.

Pokud v rozhodčí smlouvě není uvedeno, kde se rozhodčí řízení bude konat a jak jej rozhodci budou vést, měly by si sporné strany dohodnout tyto otázky při přípravě řízení. U vnitrostátních sporů nevznikají zásadní problémy s určením místa konání řízení. Samotná otázka místa řízení je důležitá z praktického hlediska, např. pro řádné doručování rozhodcům. Je logické, že místo řízení by mělo mít vazbu ke stranám rozhodcům nebo sporné věci. Proto si strany často svolí za toto místo sídlo, místo podnikání či bydliště jedné z nich nebo zvoleného rozhodce. Jestliže místo řízení není stanoveno dohodou stran, určí jej rozhodci s přihlédnutím k jejich oprávněným zájmům (§ 17 ZRŘ), tj. jména tak, aby bylo pro strany dostupné bez zbytečných nákladů a vyhovovalo zásadě rozumného uspořádání věci. Jestliže bude v rozhodčí smlouvě stanovena pouze příslušnost konkrétního stálého rozhodčího soudu a strany se nedohodnou na místě jednání, bude řízení probíhat v místě jeho sídla. Zvláštním dodatkem k Řádu tuzemskému bylo v České republice zavedeno on–line rozhodčí řízení. Řád on – line hovoří o tzv. administračním místě , kterým je elektronická adresa rozhodčího soudu http://www.arbcourtonline.cz. Místem řízení je vždy sídlo

Rozhodčího soudu.

Postup při vedení rozhodčího řízení může být podle ZRŘ určen několika způsoby:

1. dohodou smluvních stran (§ 19 odst. 1), která je obsažena přímo v rozhodčí smlouvě, nebo je ujednána (před i po zahájení řízení) mimo ni. Dohoda může stanovit pouze základní pravidla řízení, může odkazovat na civilněprocesní řád některé země apod.,

2. dohodou stran nebo rozhodců, která zmocňuje přesedajícího rozhodce, aby sám určil, jaký bude postup v řízení (§ 19 odst. 1),

3. v případě neexistence zmíněných dohod postupují rozhodci způsobem, který považují za vhodný tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu (§ 19 odst. 2). Jako vodítko jim mohou sloužit ustanovení OSŘ, na jejichž přiměřené použití odkazuje § 30 ZRŘ.

Jak dohoda, tak rozhodčí orgán musí při vedení rozhodčího řízení respektovat jeho kogentní pravidla. K nim patří např. povinnost rozhodců vyslechnout obě sporné strany (což nemusí být učiněno ústně), zákaz vydání kontumačního rozhodnutí a povinnost rozhodců přihlížet k tomu, zda je soud obsazen podle předpisu, zda je dána jeho příslušnost, zda existuje platná rozhodčí smlouva apod. Někteří autoři [34] za ně považují základní zásady rozhodčího řízení.

Provádění důkazů je ovládáno požadavkem dobrovolnosti. V § 20 odst. 1 ZRŘ je uveden příkladný výčet důkazů. Důkazem mohou být s ohledem na analogické použití OSŘ všechny prostředky, jimiž lze zjistit skutečný stav věci (listiny, vyjádření orgánů a právnických osob, ohledání, výpisy z veřejných knih atd.) Na rozdíl od řízení před soudy nebude možno provést důkaz obsahem spisu vedeného v jiné věci

projednávané v rozhodčím řízení, a to ani tehdy, je – li dána totožnost účastníků a dokonce i totožnost složení fóra[35] Toto souvisí s neveřejným charakterem rozhodčího řízení.

ZRŘ ukládá obecně účastníkům důkazní povinnost. Účastník, který neoznačí důkazy, jež jsou třeba k prokázání svých tvrzení, nese následné nepříznivé důsledky. Je věcí rozhodce, jaké důkazní prostředky použije.

Procesní úkony, které rozhodci nemohou samy provést, provede na jejich dožádání obecný soud (ten je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřípustný - § 20 odst. 2 ZRŘ). Dožádaný soud není oprávněn zkoumat jak pravomoc rozhodců (ti mu jí musí doložit), tak účelnost procesních úkonů, o jejichž provedení byl požádán. Rozhodci a sporné strany mohou být přítomni při výslechu svědků, znalců, místním ohledání atd. prováděným řádným - okresním (obvodním) - soudem (§ 122 odst. 2 OSŘ), mohou při tom klást otázky, o jejichž přípustnosti rozhoduje soud. Rozhodci mohou také požádat soud, aby si vyžádal např. od správních orgánů sdělení rozhodných skutečností (§ 128 OSŘ). V průběhu poskytování právní pomoci má soud v mezích prováděných úkonů všechna mocenská oprávnění. Může učinit jakékoli rozhodnutí potřebné k provedení dožádání (§ 20 odst. 2 ZRŘ). Náklady řízení vzniklé obecnému soudu (svědečné, znalečné,...) provedením dožádaných procesních úkonů jakož i soudní poplatek hradí rozhodci či stálý rozhodčí soud (§ 20 odst. 3 ZRŘ), kteří je v rámci nákladů rozhodčího řízení vyúčtují té procesní straně, jež ve sporu podlehla.

K provádění důkazů v rozhodčím řízení bych chtěl ještě dodat, že rozhodci jsou povinni poskytnou stranám možnost vyjádřit s k návrhům na důkazy a ke všem provedeným důkazům (§ 123 OSŘ). Rozhodci nemusí po důkazech pátrat,

vyhledávat je, neboť sporná strana má své tvrzení doložit nebo navrhnout provedení určitého důkazu. Rozhodci totiž nehledají tzv. „materiální pravdu", je-li strana v tomto směru nečinná.[36]

Jestliže některá strana zmeškala účast na řízení či jeho části nebo nevykonala některý úkon potřebný k hájení svého práva, může navrhnout, aby rozhodci učinili přiměřená opatření, na základě nichž by mohla dodatečně provést to, co zmeškala. Rozhodci tomuto návrhu vyhoví, pokud strana prokáže, že své zmeškání nezavinila a pokud dosud nevyhotovili rozhodčí nález. Jestliže by rozhodci návrhu nevyhověli a např. nesvolali nové jednání, na němž by strana kladla otázky svědkům či znalcům, dodatečně předložila důkazní prostředek, mohl by být rozhodčí nález zrušen na základě ust. § 31 písm. e) ZRŘ. Popsaný procesní institut upravený v ust. § 21 ZRŘ je nazýván jako navrácení v předešlý stav. Jeho účelem je dát sporným stranám plnou příležitost k uplatnění jejich práv.

Jak v průběhu rozhodčího řízení, tak i před jeho zahájením může nastat situace, která by mohla ohrozit výkon rozhodčího nálezu (strana se rychle zbavuje svého majetku apod.). Ust. 22 ZRŘ proto připouští, aby na návrh některé ze sporných stran soud nařídil předběžné opatření, neboť rozhodci k tomu nemají pravomoc (nemohou ani požádat soud o jeho vydání). Předběžné opatření však nelze vydat v případě, kdy je třeba , aby byly zatímně upraveny poměry účastníků. Předběžným opatřením se zpravidla nařizuje, aby strana uložila do úschovy soudu věc, která je předmětem sporu, aby s touto věcí nenakládala, popř. aby něco snášela, něco vykonala či něčeho se zdržela. Soud také může uložit navrhovateli, aby ve stanovené lhůtě podal návrh na zahájení rozhodčího řízení a může účinky rozhodčího řízení omezit na určitou dobu (§ 76 odst. 3 OSŘ vzhledem k ust. § 44 ZRŘ). Předběžné opatření zanikne

v případech stanovených v ust. § 77 OSŘ.

O průběhu řízení by rozhodci měli vést zápis (protokol), aby v případě vzniku nějakých pochybností bylo zřejmé, kdo se ústního jednání zúčastnil, co bylo na něm projednáno, co bylo stranám uloženo vykonat, k čemu jim byla poskytnuta lhůta apod. Zápis z průběhu ústního jednání bývá podrobnější než v řízení u soudu.

Dospějí-li rozhodci po volném zhodnocení důkazů, jež byly provedeny, k závěru, že je možno ve věci rozhodnout, prohlásí dokazování za skončené a vyhlásí rozhodčí nález, na kterém se usnesli. V praxi se rozhodčí nález většinou nevyhlašuje (neboť rozhodci si toto právo předem vyhradili) a sporné strany se s ním seznamují až prostřednictvím jeho písemného vyhotovení, které jim je doručeno.

8. 5. Rozhodnutí

Podle taxativního ust. § 23 ZRŘ se rozhodčí řízení končí:

1. vydáním písemného rozhodnutí ve věci samé (tj. o nároku uplatněném v rozhodčím řízení), které zákon nazývá jako rozhodčí nález,
2. usnesením v případech, kdy se nevydává rozhodčí nález.

Od usnesení, jimž se rozhodčí řízení ukončuje, je třeba odlišit usnesení o jeho průběhu (např. o odročení ústního jednání). Tato tzv. průvodní usnesení se nevyhotovují písemně, pouze se zaznamenávají v protokolu o jednání a vyhlašují se ústně přítomným stranám.

Rozhodčí nález můžeme definovat jako autoritativní rozhodnutí ve věci samé (tj. o nároku uplatněném žalobou, popř. protižalobou nebo námitkou započtení), jenž vydává nestátní orgán oprávněný věc rozhodnout a jenž svými účinky a svým významem odpovídá rozsudku soudu. K jeho vydání dochází v případech, kdy je

dostatečně zjištěn skutkový stav, kdy žalovaný uznal žalobcův nárok, kdy se žalobce svého nároku vzdal nebo je-li mezi stranami uzavřen smír a strany požádají o vydání nálezu ve smyslu § 24 odst.2 ZRŘ.

Ust. § 25 odst. 1 a 2 a ust. § 28 odst. 1 ZRŘ vymezuje základní formální a obsahové náležitosti rozhodčího nálezu. K formálním náležitostem bychom mohli zařadit požadavek zákona, aby rozhodčí nález:

1. byl usnesen většinou rozhodců – nedodržení tohoto předpokladu odůvodňuje rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu sut. § 31 písm. d) ZRŘ. ZRŘ nehovoří o osobní přítomnosti všech členů senátu při poradě a hlasování. S ohledem na přiměřené použití ustanovení OSŘ na řízení před rozhodci (§ 30 ZRŘ) je třeba při hlasování rozhodců aplikovat ust. § 37 OSŘ. Podle něj je hlasování rozhodců neveřejné (nesmí se jej účastnit ani sporné strany), mladší rozhodci hlasují před staršími a jako poslední hlasuje předsedající rozhodce, který tento proces řídí a dbá na to, aby hlasovali všichni rozhodci. Přípustné je i hlasování „per rolam" (tj. po řadě), zejména je-li proces veden písemně a rozhodci se ke společnému usnášení na nálezu nesejdou.[37] Postup při hlasování bývá podrobněji upraven v řádech stálých rozhodčích soudů, jejichž úprava má vzhledem k ust. § 13 ZRŘ přednost před přiměřeným použitím OSŘ.

2. byl vyhotoven písemně – nález, který byl přijat ústně a který byl pouze neformálně oznámen stranám, nelze považovat za rozhodčí nález ve smyslu zákona (nelze mu přiznat jeho účinky) a je nulitní, neúčinný.

3. byl podepsán alespoň většinou rozhodců – důvodem chybějícího podpisu rozhodce bývá odmítnutí podpisu vyjadřující jeho nesouhlas s výrokem či odůvodněním, dlouhodobá nemoc rozhodce apod. V této souvislosti jsem s setkal s několika názory.

Podle prvního[38] není nutné (a ani vhodné) na vyhotovení rozhodčího nálezu uvádět důvod, přič není podepsán všemi rozhodci. Druhý[39] umožňuje rozhodci, který s nálezem nesouhlasí (a proto jej nepodepsal), aby zformuloval svůj vlastní názor, jenž se nezveřejňuje a v zalepené obálce přikládá ke spisu. Seznámit se s ním může pouze soud (např. v řízení o zrušení nálezu). Jako poslední bych chtěl uvést názor, podle něhož rozhodce hlasující „proti", může k nálezu zaujmout písemné stanovisko a toto tzv. votum separatum (oddělený hlas, odlišné mínění) dát stranám k dispozici[40], což je podle mého názoru v rozporu s ust. § 37 odst. 1 OSŘ, který zakotvuje neveřejnost vlastního aktu hlasování rozhodců. Pokud by nález nebyl podepsán potřebným počtem rozhodců, rozhodčí soud jím není vázán a může tedy rozhodnout znovu[41] (jestliže nedojde k odstranění tohoto nedostatku dodatečnými podpisy).

4. byl doručen stranám, popř. jejich zástupcům a to buď osobně, nebo doporučené poštou (do vlastních rukou - § 158 dost. 2 OSŘ).

5. byl opatřen vlastnoručně podepsanou a datem o nabytí právní moci vyznačenou doložkou o právní moci – podle ust. § 28 ost. 2 ZRŘ rozhodčí nález, který nelze přezkoumat, nebo u něhož marně uplynul lhůta k podání žádosti o přezkoumání, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Právní účinky pravomocného rozhodčího nálezu se stejně jako u pravomocného rozsudku dělí na formální a materiální. Formální účinky spočívají v tom, že již není možné podat žádost o přezkoumání nálezu – ten je tedy konečný, nezměnitelný (§ 159 OSŘ). Materiálním účinkem je závaznost nálezu – věc nemůže být znovu projednána a rozhodnuta (§ 159a OSŘ). Na rozdíl od soudních rozhodnutí se na rozhodčích nálezech nevyznačuje doložka vykonatelnosti. Vykonatelnost nastává jako důsledek právní moci. Vzhledem k tomu, že většina rozhodčích nálezů

zní na určité plnění a že každou povinnost není možné splnit ve lhůtě „do doručení nálezu", měla by být vykonatelnost těchto nálezů vázána (stejně jako u rozsudků - § 161 odst. 1 OSŘ) na uplynutí tzv. paříční lhůty.

Dále ZRŘ vyžaduje, aby rozhodčí nález obsahoval:

1. určitý výrok (enunciát) - nález musí tedy jasně určit, zda, popř. do jaké míry bylo vyhověno žalobě, protižalobě či námitce započtení a zda, popř. v jakém rozsahu se zamítají, tj. musí uvést, jaké jsou povinnosti stran a v jakých lhůtách mají být tyto povinnosti splněny. Závěr výroku má obsahovat rozhodnutí o nákladech rozhodčího řízení.

2. odůvodnění, ledaže se strany - kdykoli až do skončení řízení - dohodly, že ho není třeba. Vzhledem k tomu, že odůvodnění slouží nejen rozhodcům v případě řízení podle ust. § 27 ZRŘ a soudu např. při rozhodování o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, ale také sporným stranám, které se v budoucnu chtějí vyhnout podobným problémům, není tato dohoda obvyklá. Pro obsah odůvodnění lze podle mého názoru použít přiměřeně ust. § 157 odst. 2 OSŘ.

Je samozřejmé, že i rozhodčí nález obsahuje úvodní část s označením stálého rozhodčího soudu (pokud byla založena jeho pravomoc), s uvedením jména a příjmení rozhodce (rozhodců), s přesným a nezaměnitelným označením stran, jejich zástupců a sporné věci. ZRŘ výslovně nestanoví požadavek, aby rozhodčí nález byl jako rozhodčí nález označen. Lze však souhlasit s tím, že takové označení bude potřebné s ohledem na povahu rozhodčího nálezu jako exekučního titulu.[42]

V případě, že byla uzavřena dohoda podle ust. § 27 ZRŘ, měl by rozhodčí nález stranám připomenout možnost podat návrh na jeho přezkoumání. Jestliže se strany na možnosti přezkoumání nálezu nedohodly, je třeba do nálezu včlenit klauzuli, podle

níž je rozhodčí nález konečný a po nabytí právní moci soudně vykonatelný.

Ve formě rozhodčího nálezu mohou strany během řízení uzavřít na základě své žádosti konečný nebo podmíněný smír (§ 24 odst. 2 ZRŘ). Smír pojatý do rozhodčího nálezu zakládá překážku věci rozsouzené (res iudicata), která nevzniká v případě smíru uzavřeného jak mimo rozhodčí řízení, tak v jeho rámci, pokud mu není dána forma nálezu (v obou případech rozhodčí řízení končí vydáním usnesení o jeho zastavení, neboť žalobce v důsledku uzavření smíru vzal svůj návrh zpět či dal najevo svou vůli na žalobních nárocích netrvat). Podle ust. § 25 odst. 2 ZRŘ se mohou strany dohodnout, že i smír vyjádřený formou rozhodčího nálezu nemusí obsahovat odůvodnění. Na rozhodčí nález vydaný na základě smíru mezi stranami a na jejich žádost dle § 24 odst. 2 ZRŘ se použije ust. § 28 ZRŘ o právní moci a vykonatelnosti v plném rozsahu. Žádosti stran o vydání takovéhoto rozhodčího nálezu odpovídajícího obsahu jimi uzavřeného smíru nejsou rozhodci povinni vyhovět, zejména z důvodu, že obsah smíru neodpovídá předmětu řízení či že je v rozporu s právními předpisy.

Stejně jako v soudním řízení u rozsudku můžeme i v rozhodčím řízení rozlišit rozhodčí nález na plnění či určovací, rozhodčí nález konečný, částečný, mezitímní (§ 152 odst. 2 OSŘ) i doplňující a rozhodčí nález konstitutivní a deklaratorní.

Pokud s v nálezu vyskytnou chyby v psaní, počtech nebo jiné zřejmé nesprávnosti, opraví je rozhodci nebo stálý rozhodčí soud na žádost kterékoli ze stran a to kdykoli (§ 26 ZRŘ). Z ust. § 164 OSŘ je možno dovodit, že o opravě rozhodčího nálezu může být rozhodnuto i bez návrhu. Oprava musí splňovat náležitosti požadované zákonem pro rozhodčí nález, tj. musí být stejným způsobem usnesena, podepsána a doručena.

Usnesení, kterým se rozhodčí řízení ukončuje, tedy usnesení o zastavení rozhodčího řízení, se nejčastěji vydává:

1. z důvodu nedostatku pravomoci (příslušnosti) rozhodců,

2. v případě zpětvzetí žaloby a není-li žalobci ukládána povinnost k náhradě nákladů řízení,

3. pokud strany před rozhodci uzavřely smír a nepožádaly o jeho vydání ve formě nálezu,

4. vyplývá-li z projevů strany žalující, že netrvá na žalobním návrhu a strana žalovaná netrvá na jeho projednání,

5. strany nesloží přiměřenou zálohu na očekávané náklady řízení.

Pro usnesení o zastavení rozhodčího řízení ZRŘ v ust. § 23 písm b) stanoví, že musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález, čímž odkazuje na ust. § 25 odst. 1 a 2 a § 28 odst. 1. Speciální ustanovení platí pro usnesení, kterým se zastavuje řízení u stálého rozhodčího soudu z důvodu zpětvzetí žaloby před ustavením senátu nebo jmenováním rozhodce. Takovéto usnesení vydává a podepisuje předseda stálého rozhodčího soudu. Tím vlastně zákon zasahuje do oprávnění rozhodčích soudů vydávat své statuty a řády (§ 15 odst. 3 ZRŘ), jež mimo jiné mohou určit způsob řízení a rozhodování.[43]

Ust. § 29 ZRŘ zakotvuje povinnost úschovy rozhodčích nálezů opatřených doložkou o právní moci a všech listin prokazujících průběh rozhodčího řízení (žaloby, vyjádření k žalobě, protokolu o ústním jednání, posudků znalců, usnesení vydaných během řízení apod.). Pokud rozhodčí řízení proběhlo před stálým rozhodčím soudem, má tuto povinnost rozhodčí soud a to po dobu dvaceti let od právní moci nálezu. Pro případy rozhodčího řízení ad hoc byla stanovena povinnost

úschovy okresním soudům, přičemž rozhodce je povinen předat zmíněné listiny ve lhůtě třiceti dnů od právní moci nálezu tomu okresnímu soudu, v jehož obvodu byl nález vydán. ZRŘ nestanoví, jak dlouho mají obecné soudy listiny uschovávat, proto s analogicky použije ustanovení zakotvující dvacetiletou lhůtu pro rozhodčí soudy. Uschované spisy slouží jako zdroj informaci či důkazní prostředek jednak soudům (např. při rozhodování o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu), jednak sporným stranám, které do nich mohou nahlížet a činit si z nich opisy a výpisy (§ 29 odst. 3 ZRŘ). Rozhodčí nálezy vydané mimo území České republiky se do úschovy soudů nepředávají.

8. 6. Přezkoumání rozhodčího nálezu

Jednou z předností rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu je rychlost projednání a rozhodnutí sporu, neboť strany si za rozhodce volí osoby, které mj. nejsou „přetíženy" jinými povinnostmi a mají tedy na projednání jejich záležitosti čas. Druhým důvodem této výhody rozhodčího řízení je jeho jednoinstančnost, tj. to, že proti rozhodčímu nálezu nelze podat opravný prostředek a je tudíž konečný a závazný. Zásada jednoinstančnosti rozhodčího řízení je však v ust. § 27 ZRŘ prolomena možností stran podat žádost o přezkoumání rozhodčího nálezu. Nález bude platně přezkoumán, pokud:

1. si strany možnost použití tohoto opravného prostředku ujednaly v rozhodčí smlouvě,

2. přezkumné řízení provedou rozhodci, kteří se neúčastnili rozhodčího řízení, v němž byl nález vydán – protože ZRŘ nestanoví způsob, jakým mají být jiní rozhodci určeni, popř. jmenováni, použije s ust. § 7 a § 9 odst. 1 ZRŘ (včetně

ustanovení souvisejících),

3. přezkoumání bude provedeno na žádost buď jedné strany, nebo obou stran (podle rozhodčí smlouvy),

4. žádost bude zaslána druhé straně ve lhůtě stanovené v rozhodčí smlouvě, nebo ve lhůtě třiceti dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález.

Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení, platí pro něj ustanovení ZRŘ (§ 27 věta druhá) a tudíž nemůže být například rozhodčí soud pověřen přezkumem nálezu vydaného v řízení „ad hoc". Podání žádosti o přezkoumání způsobuje, že rozhodčí nález nenabývá právní moci, poněvadž rozhodčí řízení není skončeno a pokračuje s v něm s jinými rozhodci. Ti s nejvíce věnují právnímu posouzení věci, tj. právním názorům vysloveným v rozhodčím nálezu. Výsledkem tohoto řízení je nový nález, který musí mít stejné náležitosti jako rozhodčí nález předcházející (§ 25 odst. 1 a 2 a § 28 odst. 1 ZRŘ).

Na rozdíl od řízení o řádném opravném prostředku však rozhodci přezkoumávající rozhodčí nález rozhodců jiných nemají při přezkumu možnost vrátit věc k novému projednání, nýbrž buď nález předchozích rozhodců potvrdit nebo rozhodnout odchylně od výroku přezkoumávaného rozhodčího nálezu.[44]

9. Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Mezi základní funkce státu náleží výkon soudnictví (tj. moci soudní), jehož prostřednictvím státu na svém území zajišťuje jednotnou a nejvyšší ochranu ohroženým nebo porušeným právům oprávněných subjektů. Tak je tomu i

v případech, kdy stát umožnil na základě shodné vůle smluvních stran delegovat výkon soudnictví ze státních soudů na soukromé osoby – stálé rozhodčí soudy a rozhodce. Tyto orgány jsou proto podrobeny kontrole ze strany státních soudů, která má podobu zrušení rozhodčího nálezu a odepření či zastavení jeho výkonu. Pokud by kontrola byla svěřena témuž nestátnímu orgánu, který ve věci rozhodoval, bylo by to v rozporu s Listinou základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1).

Vzhledem k tomu, že rozhodčí nález není možné napadnout opravným prostředkem (výjimkou je žádost o přezkoumání nálezu podaná na základě dohody stran uzavřené podle ust. § 27 ZRŘ), lze jeho nápravy dosáhnout pouze prostřednictvím žaloby na zrušení nálezu soudem. K jejímu projednání je příslušný okresní soud, v jehož obvodu se rozhodčí řízení konalo (§ 43 ZRŘ). Jestliže se konalo v zahraničí, jde o tzv. cizí rozhodčí nález který může zrušit pouze soud státu, na jehož území byl vydán. Práva na právní ochranu dle § 31 ZRŘ se strany nemohou vzdát.

Soud zruší rozhodčí nález, jestliže:

1. půjde o pravomocný, tuzemský rozhodčí nález vydaný podle ust. § 23 písm. a) nebo § 27 ZRŘ. Soud tedy nemůže zrušit jednotlivá usnesení vydaná v rámci rozhodčího řízení.
2. některá ze sporných stran podá návrh na jeho zrušení. Účastníky jsou strany, které byly účastníky řízení před rozhodci.
3. návrh je podán v -objektivní, zákonné lhůtě- do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení domáhá, nestanoví-li ZRŘ jinak (§32 odst. 1). Jestliže se strana domáhá zrušení nálezu z důvodu, pro který lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení (§31 písm. g) ZRŘ), je nutno návrh podat opět

v této lhůtě a ne ve lhůtách ve smyslu § 233 OSŘ. .

4. se návrh na jeho zrušení opírá o některý z důvodů taxativně vymezených v ust. § 31 ZRŘ, tj. jestliže:

a) rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu (nedostatek arbitrability),

b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,

c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,

d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,

e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,

f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,

g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení (podle § 228 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ).

5. nejsou splněny předpoklady pro zamítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu (§ 33), tj. jestliže se sporná strana domáhá zrušení nálezu z důvodu formálních vad rozhodčí smlouvy (§ 31 písm. b), nebo nedostatků obsazení rozhodčího soudu (§ 31 písm. c) a tento důvod v rozhodčím řízení bez svého zavinění neuplatnila před tím, než začala jednat ve věci samé.

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemá samo o sobě žádný vliv na právní moc rozhodčího nálezu a rovněž nemá odkladný účinek na jeho vykonatelnost. Pokud by ale jeho neprodleným výkonem hrozila povinnému závažná újma, může soud na jeho žádost vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit (§ 32 odst. 2 ZRŘ).

Po zrušení rozhodčího nálezu mohou nastat dvě odlišné procesní situace (§ 34 ZRŘ):

1. Pokud soud zruší nález z důvodu uvedeného v ust. § 31 písm. a) nebo b) ZRŘ, pokračuje k návrhu některé ze stran v jednání o věci samé a tuto věc rozhodne. Podmínkou pro zahájení řízení ve věci samé před obecným soudem je pravomocný rozsudek o zrušení nálezu, kterým je pravomoc k projednání a rozhodnutí sporu přenesena zpět na řádné soudy, resp. soud, který rozhodoval o návrhu na zrušení nálezu

2. Jestliže důvodem pro zrušení nálezu byla jiná ze skutečností uvedených v ust. § 31 ZRŘ, rozhodčí smlouva zůstane v platnosti a řízení před soudem končí, neboť k projednání a rozhodnutí sporu je nadále příslušný nestátní orgán (rozhodce, stálý rozhodčí sodu). Z nového rozhodčího řízení jsou však vyloučeni rozhodci, kteří se účastnili na vydání zrušeného nálezu. Nedohodnou-li se strany jinak, budou noví rozhodci jmenováni způsobem stanoveným v rozhodčí smlouvě nebo podpůrně podle ustanovení ZRŘ.

Dojde – li soud k závěru, že pro zrušení nálezu existují důvody jak dle § 34 odst. 1, tak i dle § 34 odst. 2, postupuje dále ve smyslu ust. § 34 odst. 1 ZRŘ.

10. Zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí

Podle ust. § 28 odst. 2 ZRŘ rozhodčí nález, který nelze přezkoumat, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání, nebývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný, tj. stává se exekučním titulem ve smyslu ust. § 274 písm. c) OSŘ. Proto nesplní-li strana rozhodčího řízení

dobrovolně povinnost, jež jí ukládá pravomocný rozhodčí nález, může oprávněná strana požádat soud o jeho exekuci.

Exekuce představuje přinucení povinného subjektu ke splnění povinnosti stanovené v pravomocném rozhodnutí, popř. je náhradní formou splnění této povinnosti. Výkon tuzemských rozhodčích nálezů se provádí výlučně podle tuzemských právních předpisů, tj. dle OSŘ, resp. zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Rozhodčí nález je sám o sobě exekučním titulem čili není zapotřebí jeho zvláštního uznání.

Jestliže formální i materiální stránka nálezu podle předsedy senátu netrpí žádnou vadou, je vydáno usnesení o nařízení výkonu rozhodčího nález. Jakmile toto usnesení nabude právní moci, přistupuje se k provedení výkonu. Nicméně právní moc usnesení nemůže zhojit nedostatky rozhodčího nálezu či řízení, které soud při nařízení přehlédl či mu nebyly známy, nebo se objevily později. Proto podle ust. § 35 odst. 1 ZRŘ může povinná strana podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, jestliže:

a) rozhodčí nález je stižen některou z vad uvedených v § 31 písm. a), d) nebo f), tj. byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, nebyl usnesen většinou rozhodců, nebo odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, či které je podle českého práva nemožné anebo nedovolené,

b) strana, která musí mít zákonného zástupce, jím nebyla v rozhodčím řízení zastoupena a její jednání nebylo dodatečně schváleno,

c) ten, kdo v rozhodčím řízení vystupoval jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo dodatečně schváleno.

Vzhledem k tomu, že uvedené důvody zastavení exekuce jsou závažnými

nedostatky rozhodčího řízení a nálezu, může o ně povinný opřít svůj návrh, přestože je neuplatnil žádostí o zrušení nálezu.

Soud na základě návrhu podaného pro některý ze zmíněných zvláštních důvodů přeruší exekuční řízení, a uloží povinnému, aby do třiceti dnů podal u příslušného soudu, v jehož obvodu byl nález vydán, návrh na zrušení rozhodčího nálezu, a to i když uplynula lhůta ve smyslu § 32 odst.1 ZRŘ. Není-li návrh podán, soud pokračuje v exekučním řízení. V případě, že návrh je podán a dojde ke zrušení nálezu, soud exekuční řízení zastaví (§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ) a strany budou po právní moci zrušovacího rozsudku postupovat podle ust. § 34 ZRŘ.

K zastavení výkonu rozhodčího nálezu může dojít i z obecných důvodů demonstrativně vymezených v ust. § 268 OSŘ, které ust. § 35 odst. 1 ZRŘ v podstatě jen doplňuje vzhledem ke zvláštní povaze rozhodčího řízení. K důvodům stanoveným v OSŘ soud přihlíží ex offo, neboť může nařízený výkon zastavit i bez návrhu (§ 269 odst. 1 OSŘ).

11. K rozhodčímu řízení s mezinárodním prvkem

Podle ust. § 36 odst. 1 ZRŘ se arbitrabilita neboli přípustnost rozhodčí smlouvy na území České republiky řídí ust. § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ (lex fori), neboť cizí právní řády, jejichž použití ve sporech s mezinárodním prvkem přichází v úvahu, mohou upravovat přípustnost rozhodčí smlouvy jinak. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy jsou podle ZRŘ posuzovány tehdy, jestliže rozhodčí nález má být vydán tuzemsku. Vzhledem k tomu, že formální náležitosti rozhodčí smlouvy jsou upraveny v druhém odstavci § 36 ZRŘ, za ostatní náležitosti můžeme považovat předpoklady

hmotněprávní (vnitřní) platnosti rozhodčí smlouvy (relevance projevů vůle a vzájemného souhlasu stran, způsobilost rozhodců a jejich nezávislost a nepodjatost apod.).

Otázka platnosti formy rozhodčí smlouvy je podrobena právu, jež je platné pro její ostatní náležitosti, postačí však, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle (lex loci actus). Protože ZRŘ připouští jen písemnou formu rozhodčí smlouvy, cizí právní řád se uplatní jen omezeně. Na druhé straně je zásada písemnosti zakotvena jak ve většině právních řádů, tak i např. v Newyorské úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958. Jelikož ZRŘ hovoří o místu nebo místech, kde došlo k projevu vůle, posuzuje s forma projevu vůle směřujícího k uzavření rozhodčí smlouvy u každého smluvního partnera zvlášť.

Rozhodci se v rozhodčím řízení s mezinárodním prvkem řídí právním řádem, který si strany zvolily (lex electa), či který byl určen na základě kolizních norem. Tento právní řád, v němž se přihlíží pouze k hmotněpráním a nikoli kolizním normám, je označován jako rozhodné právo. Z uvedeného vyplývá, ust. § 37 odst. 1 ZRŘ obsahuje speciální kolizní normu, která se odlišuje od obecných kolizních norem upravených v ZMPS.

Jak v ZMPS (§ 10 odst. 1), tak v ZRŘ (§ 37 odst. 2) je při určování právního řádu upřednostněna volba smluvních stran, která může být podle obecného ustanovení § 9 odst. 1 ZMPS učiněna buď výslovně, nebo konkludentně (není-li vzhledem k okolnostem o projevené vůli pochybnost).

Pro případ, že se strany žádný právní řád nezvolí, je stanoveno použití hmotného práva určeného podle tuzemských kolizněprávních předpisů, tj. zákona č. 97/1963

Sb. Jeho ustanovení se však nepoužijí, pokud mezinárodní smlouva, kterou je naše republika vázána, stanoví něco jiného (§ 2 ZMPS). Obdobné ustanovení je obsaženo v ust. § 47 ZRŘ.

Dále se ZRŘ v části páté věnuje problematice uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Pro určení zda se jedná o zahraniční rozhodčí nález či nález tuzemský je rozhodné místo jeho vydání (§17 ZRŘ). Za cizí rozhodčí nález je považován nález vydaný na území cizího státu. Uznání spočívá v tom, že cizímu rozhodčímu nálezu jsou přiznány právní účinky tuzemského rozhodčího nálezu, tedy konečnost a závaznost. Výkonem se rozumí přinucení osoby, které je cizím rozhodčím nálezem uložena povinnost, k jejímu splnění, jestliže ji dobrovolně nesplnila v nálezem stanovené lhůtě. Z uvedeného vyplývá, že předpokladem výkonu cizího nálezu je jeho uznání, které se však nevyslovuje zvláštním rozhodnutím soudu, neboť cizí rozhodčí nález je uznán tím, že je k němu při zachování podmínek § 39 ZRŘ přihlédnuto (§ 40 ZRŘ). Při samotném nařizování výkonu zahraničních rozhodčích nálezů není tuzemský soud oprávněn k věcnému přezkumu zahraničního nálezu. Zabývá se jen otázkami, zda se jedná o rozhodčí nález a zda nejsou dány důvody k odepření jeho výkonu (§ 39 ZRŘ).

Podle ust. § 38 ZRŘ jsou cizí rozhodčí nálezy na území České republiky uznávány a vykonávány jako tuzemské, je-li zaručena vzájemnost. V soukromoprávních vztazích s mezinárodním prvkem se rozlišuje vzájemnost formální a materiální. Formální vzájemnost je dána v případě, kdy Česká republika a cizí stát, o jehož rozhodčí nález jde, jsou stranami téže mezinárodní smlouvy upravující problematiku uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, podle níž s bude postupovat. O materiální vzájemnost půjde tehdy, jestliže cizí stát bez dalšího fakticky uznává a vykonává

nálezy vydané v České republice. ZRŘ považuje vzájemnost za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti (§ 38), tj. podle ZRŘ postačí vzájemnost materiální. Dle § 54 MPSP o vzájemnosti rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Uznatelnost a vykonatelnost cizího rozhodčího nálezu je podmíněna i dalšími náležitostmi, jež jsou obsaženy v ust. § 39 ZRŘ. Podle něj bude uznání nebo výkon odepřen, jestliže:

a) rozhodčí nález není podle práva státu, v němž by vydán, pravomocný nebo vykonatelný,např. byl zrušen,

b) rozhodčí nález je stižen vadou, pro kterou by byl podle ust. § 31 ZRŘ zrušen (zahraniční rozhodčí nález na území ČR zrušit nelze),

c) rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku.

Pojem veřejný pořádek je v českém právu definován v ust. § 36 ZMPS. Ten stanovuje zákaz aplikace právního předpisu cizího státu, pokud by se účinky použití příčily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat. Tento institut tedy umožňuje bránit se uznání a výkonu cizích rozhodnutí, která jsou pro náš stát nepřijatelná, např. ukládají povinnosti, jejichž splnění by bylo stíháno veřejnoprávní sankcí či jiným obdobným následkem. Důvody uvedené v § 39 jsou širší než důvody plynoucí např. z Evropské úmluvy. Proto může nastat situace, kdy rozhodčí nález, který naplňuje § 39 písm. a) může být v ČR právě s ohledem na některou z mezinárodních úmluv vykonán.

Konečně podle poslední věty § 38 ZRŘ je rozhodnutí o nařízení výkonu cizího rozhodčího nálezu třeba odůvodnit. V odůvodnění musí soud konstatovat, že ze

strany cizího státu je zaručena vzájemnost a že zde není žádný z důvodů pro odepření uznání nebo výkonu cizího rozhodčího nálezu.

12. Pomocná a kontrolní funkce soudu

V této kapitole bych chtěl shrnout, ve kterých případech může, resp. musí obecný soud zasáhnout do rozhodčího řízení, a který soud je k takovému zásahu podle části šesté ZRŘ věcně a místně příslušný.

V rozhodčím řízení je působnost obecných soudů založena v případech:

a) přezkum platnosti, existence, rozsahu rozhodčí smlouvy nebo odmítnutí rozhodčí smlouvy rozhodčím orgánem dle § 106 OSŘ,

b) rozhodování o jmenování rozhodce nebo předsedajícího rozhodce (§ 9 ZRŘ),

c) rozhodování o vyloučení rozhodce z důvodu podjatosti (§ 12 odst. 2 ZRŘ),

d) rozhodování, zda rozhodce má být z vážných důvodů zproštěn mlčenlivosti (§ 6 odst. 2 ZRŘ),

e) provádění procesních úkonů na dožádání rozhodců podle § 20 odst. 2 ZRŘ,

f) rozhodování o předběžném opatření (§22 ZRŘ),

g) úschovy rozhodčích nálezů a ostatních listin prokazujících průběh rozhodčího řízení (§ 29 odst. 2 ZRŘ),

h) rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu (§ 30 a násl. ZRŘ),

i) rozhodování o exekuci rozhodčího nálezu (mj. § 35 ZRŘ),

j) rozhodování o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (§ 38 až § 40 ZRŘ).

Věcná příslušnost soudů v rozhodčím řízení je obecně stanovena v ust. § 41 –

k řízení o neplatnosti rozhodčí smlouvy a k řízení podle ZRŘ je v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu (např. podle ust. § 9 OSŘ), kdyby nebylo rozhodčí smlouvy.

Místní příslušnost je upravena v ust. § 43 ZRŘ. Podle něj je příslušný ten soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení. Jestliže se rozhodčí řízení nekonalo na území České republiky, musí se nejdříve zjistit, zda je vůbec dána pravomoc českých soudů. Podle ust. § 37 ZMPS je jejich pravomoc v majetkových sporech dána tehdy, jsou-li příslušné podle českých právních předpisů (tj. zejména podle ust. § 84 a násl. OSŘ), nebo písemné úmluvy stran. Nelze-li podle uvedených ustanovení zjistit místní příslušnost českého soudu, je k řízení podle ust. § 9 a § 12 odst. 2 ZRŘ příslušný soud, v jehož obvodu má navrhovatel nebo odpůrce sídlo anebo bydliště.

Speciální ustanovení pro určení věcné i místní příslušnosti obsahuje ust. § 6 odst. 2 a § 42 ZRŘ. Rozhodce může z vážných důvodů zprostit mlčenlivosti pouze předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště, nebo předseda Obvodního soudu pro Prahu 1, bydli-li rozhodce mimo území naší republiky. Pro provedení dožádaného úkonu je příslušný okresní soud, v jehož obvodu má být proveden. Má-li být úkon proveden v cizině, bude jeho provedení zajišťovat okresní soud, v jehož obvodu se koná rozhodčí řízení.

Spory o neplatnost rozhodčích smluv a o zrušení rozhodčích nálezů vydaných rozhodci na základě rozhodčí smlouvy, v nichž bylo zahájeno řízení a nebylo pravomocně rozhodnuto do dne nabytí účinnosti ZRŘ, projednají a dokončí soudy příslušné k řízení do dne účinnosti tohoto zákona (§ 46).

Činnost vykonávanou obecnými soudy v rozhodčím řízení můžeme podle její

povahy rozdělit na pomocnou (§ 6 odst. 2, § 9, § 12 odst. 2, § 20 odst. 2, § 22 a § 27) a kontrolní (§ 10, § 29, § 31 až § 35 a § 38 až § 40). Je vykonávána podle obecných procesních předpisů, tj. zejména OSŘ, nestanoví-li ZRŘ jinak (§ 44). Tím jsou v rozhodčím řízení vyloučeny nadbytečné zásahy orgánů státu – soudů.

13. Závěr

Z uvedeného výkladu je zřejmé, že rozhodčí řízení, jakožto jeden ze způsobů řešení určitého druhu soukromoprávních sporů, má oproti civilnímu řízení soudnímu celou řadu výhod.

Rozhodčí řízení umožňuje, a to ve všech jeho fázích, neveřejné projednání a rozhodnutí věci (v určitých případech dokonce i mimo ingerenci obecných soudů), a proto jej mohou volit smluvní strany, které mají zájem, aby jejich spor byl udržen v tajnosti, což je obvyklé zejména ve sporech z obchodního styku..

Strany si za rozhodce mohou vybrat osoby, které vzhledem ke svým odborným vědomostem (např. z oblasti techniky či ekonomiky) posoudí věc lépe než soudce.

Další předností rozhodčího řízení je rychlost vyřízení sporu (od podání žaloby, resp. zaplacení poplatků či složení záloh do vydání nálezu uběhne většinou jen několik měsíců či dokonce týdnů). S ní souvisí jednoinstančnost a neformálnost řízení, jenž nesměřuje pouze k vymezení jednotlivých práv a povinností podle přísných a podrobných předpisů pozitivního práva, ale spíše k urovnání vzájemných vztahů sporných stran v souladu s obecnými principy spravedlnosti.[45]

Dále bych chtěl uvést, že rozhodčí nálezy vydané v tuzemsku jsou, vzhledem k účasti České republiky na řadě dvoustranných (upravujících právní pomoc mezi

státy) a mnohostranných (o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů) mezinárodních smluv, vykonatelné ve více než sto dvaceti státech, tj. je zajištěna jejich široká vykonatelnost.

Na druhé straně je rozhodčí řízení spojeno také s určitými nevýhodami. Mezi ně patří např. nebezpečí, že ekonomicky silnější strana prosadí na úkor druhé strany svůj jednostranný zájem na vzniku rozhodčí smlouvy či na jmenování rozhodců. Další nevýhodou je obtížnější kontrola objektivity (nestrannosti a nezávislosti) rozhodců, která se uskutečňuje jen na základě ustanovení ZRŘ o zrušení rozhodčího nálezu soudem a o zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.

Do 1. ledna 1995 mohly být v rozhodčím řízení projednávány a rozhodovány jen majetkové spory vzniklé v rámci mezinárodního obchodního styku. Po nabytí účinnosti zákona č. 216/1994 Sb., kterým byla možnost uplatnění rozhodčího řízení rozšířena i na spory mezi tuzemskými subjekty, lze sledovat stále větší zájem o tento alternativní způsob řešení určitých soukromoprávních sporů. O tom svědčí i rostoucí počet došlých sporů u Rozhodčího soudu při HK a AK ČR. Od roku 1996, kdy počet došlých sporů činil 71, do roku 2001 se více jak ztrojnásobil. Celková hodnota sporů narostla v témže období z 362 511 429 Kč na 5 845 806 503,69 Kč.[46] Novým fenoménem je pak projednání a rozhodování sporů v on–line řízení. Zde lze očekávat dynamický vývoj, na který zareagoval v roce 2004 Rozhodčí soud pře HK a AK ČR vydáním Řádu on–line.

14. Poznámky

1. Hlavsa, P. Poznámky k rozhodčímu řízení (I. část), Právní praxe v podnikání, 1995, č. 5, str. 9

2. Hlavsa, P. tamtéž, str. 9

3.Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 14, Praha 2004

4. Macur, J. Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 2

5. Kučera, Z. Mezinárodní právo soukromé, 3. vydání, Brno, 1994, str. 396

6. Kotoučová, J., Švarc, Z.: Řešení sporů při podnikání se zahraničním (I.), Ekonomický a právní poradce podnikatele, 1996, č. 15, str. 98

7. Macur, J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 3

8. Hlavsa, P.: Poznámky k rozhodčímu řízení (I. část), Právní praxe v podnikání, 1995, č. 5, str. 12

9. Schelleová, I.: Nová právní úprava rozhodčího řízení, Obchodní právo, 1995, č. 7 – 8, str. 3

10. Blíže Maštálka, I.: Uzavírání rozhodčí doložky/smlouvy na internetu. Server http://www.itpravo.cz, umístěno: 22.4.2003, viz: http://www.itpravo.cz/index.shtml.

11. Růžička, K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, I. vydání, Praha, 1997, str. 28

12. Růžička, K.: tamtéž, str. 28

13. Macur. J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 4

14. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 80, Praha 2004

15. viz. Rsp 147/2001, in: Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 87, Praha 2004

16. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízení, komentář, I. vydání, Praha, 1996, str. 38

17. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: tamtéž, str. 42 a 43

18. Macur, J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 6

19. Kotoučová, J.: Rozhodčí řízení, in: Ekonomický a právní poradce podnikatele, č.4, str. 55-70, 1995

20. Macur, J.: tamtéž, str. 6

21. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 69, Praha 2004

22. Macur, J.: tamtéž, str. 7

23. Růžička, K.: několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, Právní praxe v podnikání, 1996, č. 7 – 8, str. 14

24. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízení, Komentář, 1. vydání, Praha, 1996, str. 50

25. viz. http://www.arbcourt.cz

26. Rozhodčí soud slaví velký úspěch, in: Prosperita, č.5, 2005

27. viz. www.pse.cz/brs

28. Schelleová, I.: Český civilní proces, 1. vydání Praha, 1997, str. 719

29. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích

nálezů-komentář, str. 144, Praha 2004

30. Macur, J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 5

31. O jednacím jazyku před RS při HK a AK ČR, např.: Žižka, J.: Slovan Slovanovi rozumí lépe, in: EURO, č.22, 2005

32. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízení, Komentář, 1. vydání, Praha, 1996, str. 62

33. Forejt, A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení, 1. vydání, Praha, 1995, str. 42

34. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízní, Komentář, 1. vydání, Praha, 1996, str. 75 – 78

35. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 165, Praha 2004

36. Forejt, A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení, 1. vydání, Praha, 1995, str. 45

37. Forejt, A.: tamtéž, str. 58

38. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízení, Komentář, 1. vydání, Praha, 1996, str. 88

39. Krausová, I., Kalenský, P. a kolektiv: O rozhodčím řízení, Právní rádce, 1995, č. 5, str. 24

40. Forejt, A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení, 1. vydání, Praha, 1995, str. 57 - 58

41. Macur, J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 5, str. 24

42. Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním styku, str. 164, Praha 2002

43. Mothejzíková, J., Steiner, V. a kolektiv: Zákon o rozhodčím řízení, Komentář, 1.

vydání, Praha, 1996, str. 85

44. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů-komentář, str. 213, Praha 2004

45. Macur, J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, Právo a podnikání, 1995, č. 4, str. 2

46. Zdroj: Rejstřík Rozhodčího soudu při HK a AK ČR pro rok 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001

15. Prameny

15. 1. Právní předpisy:

- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
- zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění
- Řád, Statut a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, které byly uveřejněny v Obchodním věstníku č. 51/1994, v platném znění
- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb.? o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
- zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, v platném znění
- zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a platném znění
- zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, v platném znění
- zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou České republiky, o některých opatřeních s tím souvisejících a o změně a doplnění zákona ČNR č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a

  Agrární komoře České republiky

15. 2. Seznam literatury:

- Bělohlávek,A.: Rozhodčí řízení – spása pro rozhodování majetkových sporů?, in: Právní rádce, č.2, 1995, str. 45-48
- Bělohlávek.A.: Rozhodčí řízení a komunitární právo, in: Právní rozhledy (příloha Evropské právo), č.10, 2002, str. 7-11
- Bělohlávek,A.: Rozhodčí řízení on-line, in: Právní rozhledy, č,12, 2004, str. 473-476
- Bělohlávek,A.: Řešení sporů on-line včetně on-line rozhodčího řízení ve světě a dle tuzemské právní úpravy, in: Právní rádce, č.7, 2004, str. 5 a násl.
- Bělohlávek, A.: Rozhodčí soud při HK a AK ČR a nový řád pro rozhodčí řízení on-line, in: Právní rádce, č.7, 2004, str. 8 a násl.
- Bělohlávek,A – Kalla,P.: Nové směry v rozhodčím řízení a při řešení sporů z mezinárodního obchodního styku, in: Právní rádce, č.2, 2004, str. 4-7
- Bělohlávek,A.: Ochrana rozhodčím soudem, in: Ekonom, č.32, 2000, str. 39
- Bělohlávek,A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – komentář, Praha 2004
- Forejt,A.: Řešení sporů v rozhodčím řízení, 1. vydání, Praha 1997
- Hlavsa,P.: Poznámky k rozhodčímu řízení(I. a II. část), in: Právní praxe v podnikání, č. 5,6, 1995
- Hlavsa,P.: Rozhodčí řízení jako druh civilního procesu, in: Acta Universitatis carolinae-Iuridica, č.2, 1978
- Koukal,P.: Rozhodčí smlouva a pravomoc soudů, in: Právní rádce, č.9, 2001, str. 17

- Krausová,I. a kol.: O rozhodčím řízení, in: Právní rádce, č.5, 1995, str. 21-24
- Maštálka,I.: Uzavírání rozhodčí doložky/ smlouvy na internetu. Server http://www.itpravo.cz,umístěno:22.4.2003.viz: http://www.itpravo.cz/index.shtml
- Macur,J.: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, in: Právo a podnikání, č.4 a 5, 1995
- Nesnídal,J.: Průchod pro obchodní spory, in: Ekonom, č.50, 1994, str. 63-65
- Pecha,R.: K právní povaze rozhodčích nálezů, in: Bulletin advokacie, č.5, 2003, str. 41-45
- Raban,P.: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu, in: Bulletin advokacie, č.1, 2003, str.25-34
- Raban,P.: On-line Arbitráž a její podmínky, in: Obchodní právo, č.1, 2004, str. 2-14
- Růžička,K.: Mezinárodní obchodní arbitráž, 1.vydání, Praha 1997
- Růžička,K.: Několik poznámek k rozhodčímu řízení v České republice, in: Právní praxe v podnikání, č.7-8, 1996
- Růžička,K.: Právní povaha a obsah dokumentů UNICTRAL v oblasti rozhodčího řízení, in: Právo a podnikání, č.11, 1995, str. 6-9
- Růžička,K.: Odvolání v rozhodčím řízení?, in: Právní praxe v podnikání, č.4, 2000, str. 11 a násl.
- RůžičkaK.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení, in: Bulletin advokacie. č.5, 2003

- Uhlíř,A.: Lze rozšířit využívání rozhodčího řízení? In: Právní rádce, č.3, 2000
- Vantuch,P.: K osobě rozhodce, in: Ekonom, č.27, 1995, str. 54
- Vrcha,P.: Rozhodčí řízení „ad hoc", in: Poradce, č.9, 1999
- Winerová, A.: Civilní právo procesní, Praha 2002
- Žižka, J.: Slovan slovanovi rozumí lépe, in: EURO, č.22, 2005, str. 36